

29. Kaupunginkirjasto

Kirjastolautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat kertomusvuonna huoltopäällikkö K.L. Kulo puheenjohtajana, johtaja K. Virva varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä kirjastoneuvos H. Kannila, filosofian maisteri E. Bruun, filosofian tohtori G. Kerkkonen, arkistonhoitaja H. Raatikainen, filosofian maisteri K. Lausti, opettaja H. Koivu ja päätoimittaja R. Palmgren. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli opetus- ja sairaalasiain johtaja P. Railo. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 12 kertaa. Pöytäkirjat käsittivät yhteensä 148 pykälää, saapuneita kirjelmiä oli 367 ja lähetettyjä kirjelmiä 567.

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin asioista, jotka koskivat asunon-tilan varaamista Munkkiniemen siivoojavahtimestarille talosta Piihitie 12-14 (26.1. 6 §); varastotilan hankkimista kaupunginkirjaston kirjavarastoa varten (26.1. 10 §); lisämäärärahan anomista Munkkiniemen sivukirjaston valaisinlaitteiden uusimista varten (26.1. 11 §); ylitysoikeuden anomista eräille v:n 1950 tileille (26.1. 13 §); kaluston hankintatilillä olevan käyttämättömän määrärahan oikeuttamista käyttämään v:n 1951 puolella (26.1. 16 §); arkitehdin palkkiota kirjaston kalustosuunnitteluja varten (23.2. 21 §); Työväen arkiston, Kasvatusopillisen kirjasto- ja lukusalisäätiön sekä yhdistysten: Kirjoja sokeille ja Bragen leikkelekokoelma antamaa selvitystä Helsingin kaupungilta saadun avustuksen käytöstä (23.2. 25 §); pohjoismaisten kirjastonjohtajien kokouksen järjestämistä toukokuun 8-9 p:nä (23.2. 28 §); pääkirjastorakennuksen sähköjännitteen muuttamista vaihtovirralla (23.2. 30 §); tuuletuslaitteiden asentamista Töölön sivukirjastoon (23.2. 31 §); kaupunginkirjaston kirjanpito-osaston uudelleenjärjestelyä (16.3. 39 §); kaupunginkirjaston kirjakuljetusten järjestämistä (20.4. 47 §); kirjastovirkkailijain anomusta osallistumisesta pohjoismaisille kirjastokursseille (20.4. 53 §); kaupunginkirjaston tuntipalkkaisten kirjastoapulaisten ja harjoittelijain palkkojen korotusta (18.5. 59 §); tilapäisen työvoiman tilille ensi vuoden talousarvioon merkittäviä virkoja (18.5. 65 §); kirjastovirkkailijain anomusta osallistumisesta Mikkelin yleiseen kirjastokokoukseen (18.5. 66 §); Kallion sivukirjastoon perustettavaa sanomalehtilukusalin valvojan virkaa (18.5. 67 §); kaupunginkirjaston v:n 1950 kalustotilille syntyneen säästön käyttämistä (18.5. 68 §); Kallion sivukirjaston opintosalin kaluston uusimista (18.5. 69 §); pääkirjaston lastenosastosta poistettavaa kalustoa (17.8. 71 §); sanomalehtilukusalin valvojan palkkaamista Eteläiseen sivukirjastoon (17.8. 79 §); kaupunginkirjaston talousarvioehdotusta v:lle 1952 (17.8. 89 § ja 7.9. 101 §); pääkirjaston lisärakennussuunnitelman toteuttamista (17.8. 91 §); kaupunginkirjaston eräiden siivoojien palkkaluokkien korottamista (21.9. 104 §); ylitysoikeuden anomista eri tileille (21.9. 111 §, 16.11. 127, 128 ja 129 §, 14.12. 141 ja 142 §); pääkirjaston portaikon lämmityslaitteiden korjaamista (19.10. 113 §); tp. toimistoapulaisten palkkaamista pääkirjaston luettelosastolle (19.10. 118 §); pääkirjaston lastenlukusalin freskomaalausten kunnostamista (19.10. 119 §); taidemaalauksen hankkimista Munkkiniemen sivukirjastoon (14.12. 136 §); kaupunginkirjaston eräiden sivukirjastonhoitajien virkojen palkkaluokkien korottamista (14.12. 138 §); tuntipalkkaisten valvojen palkkaamista Kallion ja Eteläisen sivukirjaston sanomalehtilukusaleihin v:ksi 1952 (14.12. 146 §).

1) Kertomukseen liittyvät taulukkotiedot lainausliikkeestä sekä käynneistä lukusaleissa on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa.

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle asioista, jotka koskivat Kiljavan potilasyhdistyksen anomusta avustuksen saamisesta kirjallisuuden hankkimiseksi potilaskirjastoon (26.1. 7 \$); kirjastolautakunnan pöytäkirjaa joulukuun 15 p:ltä 1950 (26.1. 9 \$); uusittuja irtaimistoluettelointa (16.3. 37 \$); eräiden yhteisöjen avustusanomuksia (16.3. 38 \$); Espoon kunnan alueliitosehdotusta (20.4. 50 \$); kaupunginkirjaston tilapäisten virkojen mahdollista vakinaistamista (17.8. 92 \$); Kirjoja sokeille yhdistyksen avustusanomusta (21.9. 103 \$); sekä sivukirjasto-osaston perustamista Sofianlehdon vastaanottokotiin (19.10. 124 \$).

Kirjaston toiminta

Henkilökunta. Kirjastonjohtajana toimi filosofian tohtori U. Saarnio, apulaiskirjastonjohtajina filosofian tohtori H. Hirn ja filosofian kandidaatti M. Närhi, taloudenhoitajana ekonomi L. Molander, sivukirjastonjohtajana filosofian kandidaatti E. Wirja, sivukirjastonhoitajina filosofian kandidaatti E. Seppälä, filosofian kandidaatti I. Sivenius, filosofian maisteri S.-L. Meri, filosofian kandidaatti E. Langi, filosofian maisteri M. Hagman, F. Ruusu-vuori, kansakoulunopettaja A. Talvela, filosofian maisteri T. Liukko, filosofian maisteri P.H. Lindberg, filosofian kandidaatti S. Hirn, filosofian kandidaatti H. Rasku, filosofian maisteri T. Rasku, filosofian maisteri H. He-lansaari ja filosofian maisteri E. Oksanen sekä vt:nä S. Engström. Osastonhoitajina filosofian kandidaatti A.-M. Castrén, filosofian maisteri R. Engman-Enari, K. Lesch, filosofian kandidaatti S. Oksanen, E. Salovius, E. Vaula ja filosofian maisteri V. Wigell. Opiskelunneuvoina filosofian maisteri A. Olamaa, filosofian kandidaatti B. Carpelan ja filosofian kandidaatti R. Kauppi. Kirjastoamanuensseina H. Allén, E. Koponen, E. Savonen, S. Esimaa, I. Tamlander, R. Wainio, H. Lindström, A. Nilsson, K. Cajander, filosofian maisteri L. Lindberg, P. Lausti, B. Mörne, I. Hallberg, S. Leppäläinen, V. Lumme, filosofian maisteri I. Vasenius, filosofian maisteri A.-L. Virtanen, filosofian kandidaatti C. von Kraemer, filosofian kandidaatti A. Laurila, M. Railo, filosofian maisteri G. Sandström, S. Korpi-Anttila, S. Tukiaisen, filosofian kandidaatti M. Nyberg, I. Vuoristo, I. Tuokkola, filosofian maisteri M. Louhi-vaara, V. Lumme, yhteiskuntatieteiden kandidaatti V. Majara, L. Nissinen, filosofian maisteri E. Pajanne, S. Ruokolahti, S. Tervonen, E. Wallenius, E. Vauhkonen, A.-M. Laukkanen, A. Ruuskanen, E. Turunen, I. Kahma, M. Salmi, E. Airamo, K. Hägglund, M. Kauppila, L. Lano, R. Norrmén, H. Valve, M. Martikainen, E. Pösö, K. Salonen, filosofian kandidaatti H. Kanerva, H. Kauppi, P. Perkiö, H. Candolin, I. Laitinen, R. Monola, K. Noro, O. Päiviö, E. Silvennoinen, T. Ylitälo, vt:nä A. Ahola, filosofian kandidaatti E. Elonheimo, A. Jäykkä, M.-C. Saarinen, R. Saarnio, A. Seppänen, M. Turunen ja G. Winter, alemman palkkaluokan kirjastoamanuenssina E. Laurell, kirjastoapulaisina E. Ahrenberg, O.-M. Ronimus, M. Mansner, M.-L. Pihlajamäki, T. Kemppainen, K. Rauhanen ja B. Stenbäck. Toimistoapulaisina R. Toro, H. Aarnio, D. Stenholm, R. Heinonen, A. Hietala, R. Pyysalo, A. Valve ja vt:nä A. Routasuo. Järjestelyapulaisina V. Sievänen, S. Söderlund, E. Nissinen, M. Martikainen, H. Kytölä, K. Tuominen, H. Länsimäki, filosofian kandidaatti S. Sahrberg-Snell, F. Tiivola, E. Lönnqvist, A. Suomalainen, S. Parovirta, S. Sivenius, O. Henell, L. Kola, R. Seppälä, I. Kivijärvi ja vt:nä K. Grönberg. Vahtimestarina A. Laustela ja E. Laustela. Apulaisvahtimestareina K. Laine, K.R.Silius ja H. Piippo. Talonmies-lämmittäjänä E. Keskilä. Siivooja-vahtimestareina S. Sundström, A. Friman, S. Kesäläinen, V. Elomäki, H. Karhu, I. Piippo ja E. Rautio. Siivoojina H. Nordberg, R. Nordbäck, A. Raunio, I. Ikonen, I. Kuhlberg, M. Nurmi ja T. Laine. Pölyysvaatteiden vartijoina A. Laakso, E.Silius, A. Etelämäki ja E. Rautio. Läheteinä E. Heinonen ja P. Lottanen.

Virkaero myönnettiin omasta pyynnöstä järjestelyapulaiselle S. Snellille kesäkuun 1 p:stä lukien, siivooja M. Nurmelle syyskuun 1 p:stä lukien ja siivooja R. Nordbäckille syyskuun 15 p:stä lukien.

Kaupunginkirjastoon nimitettiin seuraavat uudet viranhaltijat: kirjanpitäjäksi ekonomi A. Routasuo, toimistoapulaiseksi valtiotieteen maisteri T. Nissinen, järjestelyapulaisiksi filosofian kandidaatti P. Siukonen ja lähetti E. Heinonen, kaikki marraskuun 1 p:stä lukien.

Sairaustilasto v. 1951.

I. Sääntöp. ja tilap. viranhaltijat	Lukumäärä	%-luvusta 154	Sairauspäiviä	%-luvusta 2264
Kirjastonhenkilök.				
Kirjastonjohtajat ja sivukirj.hoit.	19	12.3	184	8.1
Osastonhoit. ja opiskelunneuv.	10	6.5	366	16.2
Kirj.amanuenssit	70	45.5	1318	58.2
Järj.apul.	18	11.7	249	11.0
Toimistohenkilök.	11	7.1	25	1.1
Taloushenkilök.	26	16.9	122	5.4
Yht.	154	100 %	2264 pv.	100 %
II. Tuntip.henkilök.	35		278	
Koko henkilökunta	189		2542 pv.	

Sairauspäiväkäyttö henkeä kohti $\frac{2542}{189} = 13.45$ pv.

Pääkirjasto. Kirjaesittelyt ja näyttelyt. Suomalainen lainausosasto. Osastolla esiteltiin kertomusvuonna kaunokirjallisuusosastolla sijaitsevilla näyttelytaululla seuraavat kirjailijat ja heidän tuotantonsa: helmikuun 9 p:nä André Gide (21.11.1869-19.2.1951). Esillä Giden kuva ja luettelo hänen ranskan-, ruotsin- ja suomenkielillä julkaistuista teoksistaan. Lokakuun 30 p:nä Martti Merenmaa. Marraskuun 10 p:nä "Saksalainen romaani". Kuvia: Thomas Mann. Joulukuun 1 p:nä "Nuori runo". Kuvia: Lassi Nummi, Juha Mannerkorpi ja Lasse Heikkilä.

Näyttelyitä järjestettiin tietokirjallisuusosastolla sijaitsevilla kahdella suurella näyttelypinnalla, joista toisella esiteltiin opiskeluun innostavaa tietokirjallisuutta ja toisella ajankohtaista tai klassillista kaunokirjallisuutta. Kertomusvuonna esiteltiin seuraavaa: tammikuun 18 p:nä Maila Talvio (17.10.1871-6.1.1951). Teksti: "Vain hyvyyden lempeä taakka soveltuu meidän elomme kiittävän hetken kannettavaksi". Kuvia: Maila Talvio. Helmikuun 1 p:nä "Arkielämää". Realistista ja naturalistista kaunokirjallisuutta. Taidejäljennöksiä: Eero Järnefelt: Ruokalepo, Pekka Halonen: Niittomiehet, Maria Wiik: Yksin, Murillo: Eukko ja poika. Helmikuun 1 p:nä "Ammatinvalinta - Elinkeinot". Teksti: "Kuka työn jumalia palvelee hän seisoo pää koholla ajan tuulissa". (Johannes Linnankoski). Kuvia: Eri ammatteja esittäviä. Maaliskuun 20 p:nä Tietoteoria: Teksti: "Kaikki muu tieto on tietoa jostakin muusta kuin itsestään, mutta ajattelu on tietoa sekä muusta tiedosta että itsestään." Kuvia: Hume, Platon, Descartes. Huhtikuun 3 p:nä "Kaksi mestaria". Kuvia: Leo Tolstoi ja F.M. Dostojevski. Huhtikuun 12 p:nä Logiikka - Logistiikka. Teksti: "Näyttää siltä, että vihdoinkin lähestymme Leibnizin ennakoimaa kulta-aikaa, jolloin keskustelemisen sijasta laskemme." (Marcel Boll) Kuvia: Leibniz, Aristoteles, Russel. Toukokuun 7 p:nä Kreikan kirjallisuus ja taide. Teksti: "Mi kaunist on, on iloksi ikuisiksi". (Keats) Kuvia: Homeros, Sofokles, Afrodite. Syyskuun 1 p:nä Psykologia. Teksti: "Tunne itsesi". Kuvia: Freud, Köhler, Kretschmer. Taidejäljennöksiä: Michelangelo: Creation de l'homme (Adam). Lokakuun 15 p:nä Skandinavian mestareita. Teksti: "Tutki parhaita kirjailijoita avartaaksesi siten mielikuvituksesi piiriä". (Aleksis Kivi) Kuvia: H. Ibsen, H.C. Andersen, A. Strindberg. Marraskuun 15 p:nä "Nobel-kirjailijoita". Kuvia: F.E. Sillanpää, Pär Lagerkvist, Sigrid Undset, Selma Lagerlöf. Luettelo kirjallisuuden Nobel-palkinnon saaneista kirjailijoista. Marraskuun 18 p:nä "Kulttuurihistoria". Teksti: "Suurten valloittajien ja kuninkaiden menestykset eivät ole mitään siihen vaikutukseen verrattuna, mikä yhdellä ainoalla suurella ajatuksella on". (Egon Friedell). Kuvia: Ateenan koulu, Sokrateen puolustuspuhe, Turun Akatemian perustuskiven laskeminen.

Opintolukusali, Yleinen lukusali, Kirjavarasto. Yleisessä lukusalissa järjestettiin kertomusvuoden aikana suomen-, ruotsin- ja muunkielistä tieto- ja kaunokirjallisuutta esitteleviä kirjanäyttelyjä. Esittelyjä valaisemaan käytettiin taide- ja valokuvajäljennöksiä ym. kuva-aineostoa. Kirjaesittelyjä oli seuraavista aiheista: 1. Rauhanasia. 2. Luonto tieteen valossa - Naturen i vetenskapets ljus. 3. Italian taidetta - Italiensk konst. 4. Lapsipsykolo-

gia ja lastenkasvatus - Barnpsykologi och uppfostran. 5. Eurooppa: kulttuuri ja maantiede. Europa: kultur och geografi. 6. Teatteritaide - Scenkonst. 7. Vieraat kielel. 8. Musiikki - Musik.

Yleisen lukusalin eteisaulaan asetettiin näytteille maalaustaidetta taidejäljennöksinä ja esiteltiin seuraavia aiheita ja taiteilijoita: 1. Carl Larssonin taidetta. 2. Asetelmia. Picasso, Monet, Manet, Renoir, Cezanne. 3. Lapsi maalaustaitteessa. Hals, Gallen-Kallelä, Renoir, Reynolds, Velasques, Terborch. 4. Italian vanhoja mestareita. Michel Angelo, Leonardo da Vinci, Rafael, Tizian. 5. Claude Monet'n kesäaiheita. 6. Elämän teatteria. Picasso, Daumier, Manet, Degas, Renoir, Gauguin. 7. Musiikki maalaustaitteessa. Terborch, Fragonard, Lesueur.

Lastenosasto. Osasto järjesti kertomusvuoden aikana seuraavanaiheiset kirjaesittelyt: a) Tunnuksanana "Tutustu elävään luontoon" oli koko kesän ajan esillä kasvi- ja eläinaiheisia teoksia ja kuvaryhmiä. b) Pohjoismaiden kulttuuripäivien johdosta oli syyskuukausina nähtävänä skandinaavisia maita esitteleviä teoksia sekä kirjailijoiden elämäkertoja. c) Joulukuussa pidettiin esillä joululehtiä sekä jouluaiheisia kirjoja ja esittelytaululla lapsia ilahduttavia joulukuvia.

Ruotsalainen ja vieraskielinen lainausosasto. Osastolla järjestettiin kertomusvuoden aikana tieto- ja kaunokirjallisuutta esitteleviä näyttelyitä, jotka vaihdettiin kuukausittain ja niiden lukumäärä vuoden aikana oli 24. Näiden säännöllisesti vaihtuvien kirjaesittelyjen lisäksi oli joukko erikoisnäyttelyjä esim. Nobelpalkintojen jaon, kirjallisuus- ym. juhlien johdosta. Kaunokirjallisuuden alalla esiteltiin eri maiden kirjallisuutta esim. "Franska berättare" ym., näyttelyitä järjestettiin myös aiheen ja ympäristökuvauksen mukaan esim. "Nordiska bygderomaner", "Den hårda vardagen", "Havsskildringar". Asetettiin myös näytteille saksalaista, englantilaista ja ranskalaista kirjallisuutta alkukielellä esim. "Modern english short stories". Tietokirjallisuuden näyttelyhyllyllä esiteltiin tieteen eri aloja edustavaa kirjallisuutta esim. "Den moderna filosofin", "Platon", "Antikens Rom", "Resor i Norden", "Asiatisk konst", "Det franska dramat". Yleisön taiteen harrastuksen lisäämiseksi asetettiin näytteille myös taidejäljennöksiä.

Korjaustyöt ja kaluston uudistukset. Kertomusvuoden aikana uusittiin sekä lasten lainausosasto että lukusali kokonaisuudessaan. Korjaustyöt suoritettiin arkkitehti T. Salmio-Toiviaisen laatiman uudistus suunnitelman mukaisesti. Lasten lainausosastolla muotoiltiin kannatinpylväät nykyaikaista arkkitehtuonista näkemystä vastaaviksi ja lisätilan saamiseksi kirjoille rakennettiin osastolle kaartuvalinjainen parveketerassi valkeine takorautakehyksineen ja loivasti nousevine portaineen. Lasten lukusalissa suoritettiin samanlainen kannatinpylväiden muotoilu sekä katon uusiminen tassaisen valokentän aikaansaamiseksi. Kummankin lastenosaston seinäpinnat maalattiin vaalein värisävyin ja korjauksen yhteydessä suoritettiin lasten lukusalin Juho Rissasen freskojen puhdistus ja restaurointi. Työn suoritti Kansallismuseon konservaattori taiteilija O. Niemi.

Korjaustöiden yhteydessä hankittiin arkkitehti T. Salmio-Toiviaisen suunnittelema uusi kalusto lastenosastoille. Kalusto on luonnonväristä mäntypuuta ja siinä on huomioitu erityisesti lastenosastoja käyttävien eri-ikäisten lasten tarpeet varaamalla pienimmille oma kuvakirjaryhmänsä pikkutuoleineen, satukäisille satukirjanurkkaus ja varttuneimmille erityinen opintolukusaliosasto käsikirjastoineen ja tarkoituksenmukaisine lukupöytineen.

Uusitut, kauniit ja viihtyisät lastenosastot ovat lisänneet lasten lukuharrastusta ja opiskelunhalua.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Kertomusvuoden aikana kävi pääkirjastosessa useita sekä koti- että ulkomaisia vierailijoita ja vierailijaryhmiä. Tutustumiskäynnit oli järjestetty siten, että ennen kiertokäyntiä eri osastoilla selostettiin kaupunginkirjaston historiaa, lainaus- ja lukusali tilastoa, toimintamuotoja erityisesti korostaen kaupunginkirjaston suorittamaa kirjastokasvatuksellista työtä, opiskeluneuvontaa ja opintokerhotoja.

Toukokuun 8-10 p:nä pidettiin kaupunginkirjastossa pohjoismaisten kirjastonjohtajien neuvottelukokous, johon osallistuivat pohjoismaiset kirjastonjohtajat professori K. Knutsson Tukholmasta, kirjastonjohtaja C. Thomsen Kööpenhaminasta, tohtori G. Krogh-Jensen Frederiksbergistä, kirjastonjohtaja H. Hjärtoy Oslost ja kirjastonjohtaja, dosentti U. Saarnio Helsingistä. Kokouksen ohjelmaan liittyi varsinaisten neuvottelujen ohella tutustumiskäynti pääkirjaston eri osastoihin, sekä kiertokäynti kaupunginkirjaston sivukirjastoissa,

jolloin tutustuttiin sairaalasivukirjaston Marian sairaalassa olevaan osastoon sekä Lauttasaaren, Kulosaaren ja Kallion sivukirjastoihin.

Helsingin kaupunki tarjosi kokouksen osanottajille lounaan tiistaina toukokuun 8 p:nä Hotelli Tornissa ja keskiviikkona toukokuun 9 p:nä ravintola Royalissa, jolloin kaupungin puolesta isäntänä oli kirjastonjohtaja dosentti U. Saarnio. Helsingin kaupunki järjesti tiistaina toukokuun 8 p:nä pohjoismaisten kirjastonjohtajien kunniaksi illalliset kaupunginkellarissa, kaupunginjohtaja R. Granqvistin toimiessa isäntänä. Tilaisuudessa oli läsnä kirjastolautakunta, Helsingin yliopiston ylikirjastonhoitaja, Valtion kirjastotoimiston johtaja, kaupunginkirjaston apulaisjohtajat, taloudenhoitaja, sivukirjastonjohtaja ja sivukirjastonhoitaja.

Onnistunut neuvottelukokous päättyi kirjastonjohtaja dosentti U. Saarnion tarjoamiin jähhyväisillallisiin ravintola Kalastajatorpalla.

Muut ulkomaiset vierailijat olivat: Suomessa kesäkuun 3-13 p:nä pidetyn pohjoismaisen kirjastonhoitajakurssin osanottajat, Kölnin yleisradion virkailija, Toronton kaupunginkirjaston edustaja, amerikkalaiset kirjastonhoitajat mrs Catherine Chesnult San Franciskosta ja miss Helen Stalford Los Angelesista.

Kotimaiset vierailijat olivat: Yhteiskunnallisen korkeakoulun kirjastolainjan oppilaat, useita Helsingin kaupungin kansakoulujen oppilasluokkia, helsinkiläisten oppikoulujen luokkia, Suomen valtion oppikoulunopettajien liiton kirjastopäivien osanottajat, Helsingin kaupungin ammatinvalinnan ohjauksesta ryhmä oppilaita, ja Tervalammin työlaitoksen kirjastonhoitaja, joka suomalaisella lainausosastolla tutustui kaupunginkirjaston lainausjärjestelmään ja luokitus- ja luettelointimenetelmiin.

Luettelointi- ja kortistouudistukset. Suomalainen lainausosasto. Koska osastolla oli hyllyillä jossain määrin vanhentunutta tietokirjallisuutta useinkin kappaleina, joiden siirto varsinaiseen varastoon ei tilanahtauden vuoksi ollut mahdollinen, siirrettiin tällaista kirjallisuutta sivuhuoneissa oleville varahyllyille ja tehtiin aloite ns. lähivarastomerkinnän tekemisestä näihin kirjoihin ja vastaaviin inventointi-, yleisö- ja systemaattisiin kortteihin.

Opintolukusali ja yleinen lukusali. Lukusaleissa uudistettiin ja täydennettiin systemaattista kortistoa, joka molemmissa saleissa lähitulevaisuudessa asetetaan yleisön käytettäväksi.

Luettelotoimisto. Luettelointityössä merkitsi huomattavaa edistysaskelta se, että osaston käyttöön saatiin painokone, jolla huhtikuusta lähtien on painettu luettelokortteja ja muuta pientä kirjastossa tarvittavaa painatus-työtä.

Uusien kirjojen lähettäminen sivukirjastoihin muodostui myös entistä joustavamaksi, sillä lokakuusta alkaen toimitettiin kirjalähettykset kerran viikossa autolla eri sivukirjastoihin siten, että entisellä varsinaisella kaupunkialueella olevat sivukirjastot saavat kirjalähettyksen joka viikko ja liitosalueella sijaitsevat sivukirjastot joka toinen viikko.

Luettelotoimisto, jossa v:sta 1949 alkaen olivat yhdistettyinä aikaisemmin erillään toimineet suomenkielisen ja ruotsin- sekä vieraskielisen kirjallisuuden luettelotoimistot, toimi sängen ahtaissa tiloissa, mikä hankaloitti osaston toimintaa kirjahankintamäärän vuosi vuodelta kasvaessa.

Sivukirjastokeskus inventoi kertomusvuoden kuluessa Munkkiniemen, Herttoniemen ja Vartiokylän sivukirjastojen kirjavarastot sekä luetteloi Munkkiniemen sivukirjaston Munkkiniemen kantakirjastolta esikaupunkiliitoksen yhteydessä saaman kirjavaraston. Tämä, samoin kuin Lauttasaaren sivukirjaston vastaava varasto, laskettiin ja liitettiin kaupunginkirjaston kirjavarastoon. Sivukirjastokeskus teki myös merkinnät kaikista kaupunginkirjastossa vuoden aikana tapahtuneista poistoista.

Juhlatilaisuudet. Kirjaston henkilökunnan pikkujoulu-juhlan, jota vietettiin joulukuun 6 p:nä pääkirjaston lasten lukusalissa, järjesti suomalainen lainausosasto. Tervehdyssanat lausui osastonhoitaja, maisteri V. Wigell ja ohjelmassa esiintyivät mm. amanuenssi B. Mörne (lausunta), maisteri B. Carpelan (luenta), amanuenssi M. Railo (lausunta), kirjailija L. Heikkilä (puhe) sekä kerhon kuoro, joka lauloi rouva C. Saarnion johdolla.

Kirjastokokoukset ja opintomatkat. Kirjastonjohtaja dosentti U. Saarnion johdolla teki 8 kaupunginkirjaston virkailijaa elokuun 18 p:n ja syyskuun 19 p:n välisenä aikana ulkomaisen opintomatkan Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan, jolloin tutustuttiin Tukholman, Kööpenhaminan ja Frederiksbergin kaupunginkirjastoihin sekä Hampurin, Hannoverin, Münsterin ja Münchenin kaupunginkir-

jastoihin ja tieteellisiin kirjastoihin sekä sairaalakirjastotoimintaan Saksassa.

Suomalainen lainausosasto. XIV yleiseen kirjastokokoukseen Mikkeliin kesäkuun 15-17 p:nä osallistuivat amanuenssit E. Koponen, A. Laurila ja E. Turunen. Ulkomaisen opintomatkan teki osastonhoitaja, maisteri V. Wigell toukokuun 17 p:nä ja kesäkuun 22 p:n välisenä aikana Ruotsiin, Tanskaan, Saksaan, Sveitsiin, Italiaan, Ranskaan, Belgiaan ja Hollantiin.

Opintosali ja yleinen lukusali. Lukusalien henkilökunnasta osallistuivat seuraavat kolme virkailijaa XIV yleiseen kirjastokokoukseen Mikkeliin kesäkuun 15-17 p:nä: osastonhoitaja A.-M. Castrén ja amanuenssit E. Elonheimo ja P. Perkiö. Ulkomaisia opintomattoja tekivät: osastonhoitaja, maisteri A.-M. Castrén ja E. Pösö Ruotsiin, Tanskaan ja Ranskaan, amanuenssi I. Vasenius Tanskaan sekä amanuenssit P. Perkiö ja R. Tyrni, jotka osallistuivat kirjastonjohtajan johdolla suoritettuun opintomatkkaan, Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan.

Kirjastojen keskeiset lainat. Opintolukusalin kautta välitettiin lainaksi muille kirjastoille (kotimaisille) yht. 11 teosta ja Kööpenhaminan kuninkaalilisestä kirjastosta välitettiin Töölön sivukirjaston opintolukusalissa käytettäväksi 6 teosta.

Kuvakokoeimat. Kirjastoon näyttelyitä varten hankitut taidejäljennökset järjestettiin kertomusvuonna yhtenäiseksi kokoelmaksi, jolloin kukin jäljennös numeroitiin ja niistä muodostettiin oma kortistonsa. Tästä kokoelmasta osastoille ja sivukirjastoille annettavat lainat hoiti pääkirjaston suomalainen osasto.

Kallion sivukirjasto. Aikuisten lainausosastolla järjestettiin kirjojen esittelyjä suomen- ja ruotsinkielisinä kirjastokasvatuksellisten periaatteiden mukaisesti asettamalla erityisille kirjojen esittelyhyillyille amatööripöytäopiskelua edistävää ja opiskelunhalua herättävää tieto- ja kaunokirjallisuutta; esittelyissä huomioitiin lisäksi ajankohtaiset kulttuurimerkkipäivät ja tapahtumat sekä Kallion sivukirjaston opintokerhojen ohjelmat. Tämä kirjastokasvatuksellinen työmuoto on herättänyt suurta mieltymystä kirjastoa käyttävän yleisön keskuudessa. Esittelyhyillyllä järjestettiin kirjaesittelyt siten, että tieto- ja kaunokirjallisuuden esittelyhyillyllä oli kulloinkin esillä sama aihe. Esittelyhyillyllä käytettiin esiteltävän aiheen valaisemiseksi apuna erilaista kuvamateriaalia: taidejäljennöksiä, muotokuvia, luonnontieteellisiä ja maantieteellisiä kuvia ja valokuvajäljennöksiä. Tammikuun 10 p:nä Tähttilipun maa. Amerikkalaisia kirjailijoita (liittyi kirjallisuuskerrhon esitelmään William Faulkner tammikuun 17 p:nä). Tammikuun 18 p:nä Honoré de Balzac. Ranskalaisia kirjailijoita. (Liittyi Helsingissä tammikuun 20 p:nä avattuun Balzac-näyttelyyn). Tammikuun 25 p:nä Kuuluisia ajattelijoina. Elämäkerrtaromaaneja. (Liittyi psykologisen opintokerhon esitelmään Bertrand Russell tammikuun 31 p:nä). Helmikuun 1 p:nä "Runon kuningas". Runebergin teokset. (Liittyi Runebergin päivään helmikuun 5 p:nä). Helmikuun 6 p:nä Kuuluisia taiteilijoita. Elämäkerrtaromaaneja. (Liittyi kirjallisuuskerrhon esitelmään Paul Cézanne helmikuun 14 p:nä). Helmikuun 19 p:nä Luonnonkansojen tapoja ja uskomuksia. Kotimaisia kansanelämäkuvauksia. Pohjoismaiden kansanelämän kuvauksia. Muiden maiden kansanelämän kuvauksia. (Liittyi psykologisen opintokerhon esitelmään "Primitiivisestä ajattelusta" helmikuun 28 p:nä). Maaliskuun 1 p:nä Naapurimme Neuvostoliitto. Venäläisiä kertoja. (Liittyi kirjallisuuskerrhon esitelmään "Ihminen Neuvostoliiton kirjailijain kuvaamana" maaliskuun 14 p:nä). Maaliskuun 15 p:nä Matematiikka on tieteiden kuningatar. Elämäkerrallisia kuvauksia. Maaliskuun 30 p:nä Historia on paras opettaja. Historiallisia romaaneja. Huhtikuun 1 p:nä Norjan kirjallisuuden suuria nimiä. Ibsenin, Björnsonin, Hamsunin teokset. (Liittyi kirjallisuuskerrhon esitelmään "Henrik Ibsen ja hänen Peer Gyntinsä" huhtikuun 11 p:nä). Huhtikuun 18 p:nä Lapsen maailma. Kaunokirjallisia lapsiaiheisiä kuvauksia. (Liittyi psykologisen opintokerhon esitelmään "Lapsi kehityspsykologian valossa" huhtikuun 25 p:nä). Huhtikuun 27 p:nä "Tutustu elävään luontoon". Kaunokirjallisia luonnonkuvauksia. Toukokuun 5 p:nä Läntiset naapurimaamme. Pohjoismaista kaunokirjallisuutta. (Liittyi pohjoismaisten kirjastonjohtajien vierailuun toukokuun 8-10 p:nä Helsingin kaupunginkirjastossa.) Toukokuun 17 p:nä Elämänviisautta ja mietekirjallisuutta. Elämäkerta-aiheisia kaunokirjallisia teoksia. (Liittyi psykologisen opintokerhon esitelmään Maurice Maeterlinck toukokuun 23 p:nä). Kesäkuun 12 p:nä Sävelten maailma. Musiikki- ja taideaiheista kaunokirjallisuutta. (Liittyi Sibelius-viikkoon kesäkuun 13-21 p:nä). Kesäkuun 22 p:nä Luonnon ihmeitä. Luonnonkuvauksia kaunokirjallisuudessa. Kesäkuun 26 p:nä Tunnetko Suomea?

Kotimaisia klassikkoja ja kansanelämän kuvauksia. Heinäkuun 14 p:nä Antiikin maailmaa. Historiallisia romaaneja. Elokuun 8 p:nä Taideartaiteita. Taideaiheista kaunokirjallisuutta. Elokuun 16 p:nä Muinaisia kulttuureja. Historiallisia romaaneja. Syyskuun 4 p:nä Tanskalaisia kirjailijoita. Tanskalaista kaunokirjallisuutta. (Liittyi kirjallisuuskerron esitelmään Nils Petersen syyskuun 12 p:nä). Syyskuun 12 p:nä Tutustu ihmiseen - lue psykologiaa. Psykologisia romaaneja. (Liittyi psykologisen opintokerron esitelmään "Nerouden sosiaalista taustaa" syyskuun 26 p:nä). Syyskuun 27 p:nä Pohjoismaisia kirjailijoita. Pohjoismaista kaunokirjallisuutta. (Liittyi syyskuun 27 p:nä vietettyyn Pohjolan päivään). Lokakuun 6 p:nä Aleksis Kivi. Kiven teokset. (Liittyi A. Kiven päivään sekä kirjallisuuskerron A. Kivi-juhlaan lokakuun 10 p:nä). Lokakuun 15 p:nä Tieteen ja taiteen suurmiehiä. Elämäkertaromaaneja. (Liittyi psykologisen opintokerron esitelmään "Nerouden psykologista taustaa" lokakuun 24 p:nä). Lokakuun 29 p:nä Maailmankaikkeuden arvoitus. Tähtitieteellistä ja luonnontieteellistä kirjallisuutta. Marraskuun 12 p:nä "Tunne itsesi" on kaiken elämänviisauden keskipiste. (Sokrates). Filosofista kirjallisuutta. (Liittyi psykologisen opintokerron esitelmään mentaalihygieniasta marraskuun 28 p:nä). Marraskuun 22 p:nä Nobelpalkinnon saaneita tiedemiehiä, Nobelpalkinnon saaneita kirjailijoita. (Liittyi Nobelpalkinnon jakotilaisuuteen marraskuun 15 p:nä). Joulukuun 13 p:nä Joulutaiteen kuvaamana. Joulurunoudessa ja kaunokirjallisuudessa.

Näyttelyt. Pääportaikoon yläaulassa olevaan näytekaappiin järjestettiin kertomusvuoden aikana eri näyttelyitä suomen- ja ruotsinkielisinä, joiden aihe liittyi joko ajankohtaisiin kulttuurimerkkipäiviin ja tapahtumiin tai Kallion sivukirjaston opintokerrhojen ohjelmiin. Lisäksi niissä esiteltiin opintolukusalissa saatavissa olevaa kirjallisuutta eri aloilta. Opintolukusalissa käyvä yleisö on kiinnittänyt näihin näyttelyihin suurta huomiota ja tutustunut niihin yksityiskohtaisesti. Kuhunkin näyttelyyn on liittynyt luettelo opintolukusalissa saatavissa olevasta alan kirjallisuudesta. Tammikuun 16 p:nä Kuva: Bertrand Russel. Teksti: "Ymmärtäksemme jotakin kansakuntaa tai aikakautta meidän täytyy ymmärtää sen filosofiaa". (Liittyi Bertrand Russellin saamaan Nobelpalkintoon joulukuussa 1950 sekä psykologisen opintokerron esitelmään Bertrand Russel tammikuun 31 p:nä). Helmikuun 1 p:nä Kuva: J.L. Runeberg. Teksti: "Oi, maamme Suomi, synnyinmaa, soi sana kultainen ...". (Liittyi Runebergin päivään helmikuun 5 p:nä). Helmikuun 7 p:nä Klassillisen taiteen jäljennöksiä. Teksti: "Taide tekee elämän rikkaaksi". (Liittyi kirjallisuuskerron esitelmään Paul Cézanne helmikuun 14 p:nä). Helmikuun 26 p:nä Kuva: Gallén-Kallala: Väinämöisen lähtö. Teksti: "Jätti kantelon jälille, soiton Suomelle soeraan, laulat suuret lapsillensa". (Liittyi Kalevalan päivään helmikuun 28 p:nä). Maaliskuun 13 p:nä Kuva: Kuuluisia matemaatikkoja. Teksti: "Luvut hallitsevat maailmankaikkeutta". Huhtikuun 14 p:nä Kuva: Kuuluisia luonnontieteilijöitä. Teksti: "Koko luonto on salaisuuksia täynnä". Toukokuun 25 p:nä Kuva: Kukkia ja perhosia. Teksti: Kesä kukkii. Kesäkuun 9 p:nä Jean Sibelius. Teksti: Finlandian alkutahdit. (Liittyi Sibelius-viikkoon kesäkuun 13-21 p:nä). Kesäkuun 30 p:nä Kuva: Suomen kesäisiä maisemia. Teksti: "Tuhatjärvien maa". Elokuun 8 p:nä Kuva: Rembrandt'in, Vermeer'in, Mieris'in taiteen jäljennöksiä. Teksti: Alankomaiden taidetta. Syyskuun 13 p:nä Teksti: Psykologia - ihmistuntemuksen avain. (Liittyi psykologisen opintokerron esitelmään "Nerouden sosiaalista taustaa" syyskuun 26 p:nä). Syyskuun 27 p:nä Kuva: Tyypillinen maisemakuva kustakin pohjoismaasta kehystettynä maan värein. Teksti: Pohjolan päivä. (Liittyi syyskuun 27 p:nä vietettyyn Pohjolan päivään). Lokakuun 6 p:nä Kuva: A. Kivi. Teksti: "Kauneus sydämessäni asukoon". (Liittyi A. Kiven päivään ja kirjallisuuskerron A. Kivi-juhlaan lokakuun 10 p:nä). Lokakuun 29 p:nä Kuva: Tähtitieteellisiä kuvia. Teksti: Maailmankaikkeuden arvoitus. Lokakuun 20 p:nä Kuva: Väinö Aaltonen: Voitonjumalatar seppelöi nuoruuden. Teksti: "Emme voi kasvattaa sielua ja ruumista erikseen, meidän tulee kehittää kokonainen ihminen". (Michel de Montaigne). (Liittyi psykologisen opintokerron esitelmään "Mentaalihygieniasta" marraskuun 28 p:nä). Joulukuun 3 p:nä Kuva: Pär Lagerkvist. Teksti: Nobelpalkinto 1951. "Tahdon taistella kaikkea vastaan, mikä väristelee ja rajoittaa ihmiselämää". (Liittyi Pär Lagerkvistin saamaan Nobelpalkintoon joulukuussa 1951 sekä kirjallisuuskerron esitelmään "Pär Lagerkvist" joulukuun 5 p:nä). Joulukuun 11 p:nä Kuva: Renessanssin mestarien madonna-aiheisten taulujen jäljennöksiä. Teksti: Renessanssin madonna.

Lastenosaston toiminta. Lasten osastolla pidettiin nuorimmille kirjastonkäyttäjille 15 suomenkielistä ja 3 ruotsinkielistä satuiltaa osanottajamää-

rän ollessa yhteensä 422 (suomenkielisiä 395, ruotsinkielisiä 27). Satuilliat pidettiin viikottain keskiviikkoiltaisina kerhohuoneessa, jonne voidaan ottaa 30 lasta kerrallaan. Kerhohuoneessa suoritettujen vuosikorttejaustöiden takia jouduttiin keskeyttämään satutuntitoiminta joiksikin viikoiksi kevätkautena. Suomenkieliset satutunnit piti osastonhoitaja E. Salovius ja ruotsinkielisistä huolehtivat amanuenssit E. Laurell ja G. Sandström. Innostus satutunteihin oli jatkuvasti niin suuri, että osanottajamäärän ollessa rajoitettu käytettävissä olevan huonetilan takia, oli tarpeellista jakaa edeltäkin osanottokortteja, jotta välttyttäisiin tungoksesta eikä jouduttaisi lähettämään lapsia pettyneinä ovelta takaisin. Satutunnit sisälsivät seuraavat eettilliset ydinajatuksia: Saituus on pahasta. On autettava pulaan joutunutta. Tyytyväinen mieli on parempi kuin turhien mielihalujen tyydyttäminen. Vähäpätöinenkin voi saada suuria aikaan. Ahneus voi käydä kohtalokkaaksi. Älykkyys päästää pälkähästä. Oma koti paras. Ei saa unohtaa velvollisuuksiaan. Keskurin voi käydä huonosti. Yritteliäs saa ihmeitä aikaan. Rikkaudellakin on varjopuolensa. Uskollinen ystävä on aarre. Ei suuret sanat suuta halkaise. Myös toisille on valmistettava joululooa.

Kuvakirjatunnit. Lasten- ja nuorison lukusalissa pidettiin kertomusvuoden aikana päivittäin kaikkein nuorimmille kirjastonkäyttäjille nk. "kuvakirjaikaisille" kuvakirjatunteja aamutunteina säännöllisesti klo 10-11 sekä myös muina hiljaisempina lukusalitunteina. Kuvakirjatunnilla kerrottiin lapsille kuvakirjaan liittyvä satu tai kertomus ja valaistiin esitys kuvakirjan kuva-aineiston pohjalla. Kuvakirjatunnit käsittivät käytettävissä olevan aineiston pohjalla seuraavia aiheita: Eläintarinoita, kuvauksia luonnosta, kasveista, eläimistä, kotoisia touhuja, talvipuuhia, kesän riemuja, joulutouhuja, opettavaisia tarinoita ja sadun maailman runsasta piiriä. Kuvakirjatuntien avulla voitiin tehokkaasti tukea pienimpien kirjastonkäyttäjien ensi askeleita tiedon avarassa maailmassa kehittämällä herännyttä tiedonhalua ja mielenkuvitusta. Kuvakirjatuntien saavuttama suosio oli niin suuri, että niihin olisi tulijoita koko päivän ja senvuoksi onkin niiden lukumäärää lisätty pitämällä niitä aamutunnin lisäksi myös muina hiljaisempina lukusalitunteina.

Tietokilpailut. Lasten- ja nuorison lukusalissa jatkettiin useita vuosia toiminnassa ollutta tietokilpailusarjaa, jonka tarkoituksena on perehdyttää lapset hakuteosten itsenäiseen käyttöön ja ohjata lasten itseopiskelua. Tietokilpailun tarkoituksena kevätkaudella oli tutustuttaa osanottajat naapurimaihin, niiden maantieteeseen, historiaan, kansoihin, kulttuuriin ja elämään. Sarjaan kuului seitsemän eri kilpailua, joissa kussakin oli kuusi tehtävää. Kilpailu käsitti seuraavat seitsemän kuuden kysymyksen sarjaa: 1. Suomen historiaa Ruotsin ja Venäjän vallan yhteydessä, 2. Ruotsi, 3. Norja, 4. Tanska, 5. Islanti, 6. Neuvostoliitto, 7. Suomen yhteydet naapurimaihin. Syyskaudella jatkettiin tietokilpailusarjaa tarkoituksena tutustuttaa lapset Euroopan kansojen ja maiden elämään, historiaan ja kulttuuriin. Sarjaan kuului neljä eri kilpailua, joissa kussakin oli kuusi tehtävää. Kilpailu käsitti seuraavat neljä kuuden kysymyksen sarjaa: 1. Alankomaat, 2. Ranska, 3. Sveitsi, 4. Italia. Tietokilpailuihin otti osaa kevätkaudella kaikkiaan 63 lukusalissa kävijää, näistä 12 tyttöä ja 51 poikaa, ja syyskaudella 53, joista 8 tyttöä ja poikia 45. Vastaaajien ikä oli 8-15 v. Kilpailusarjojen päätyttyä jaettiin Suomalaisen kirjakaupan lahjoittamat kirjapalkinnot keväällä 7 parhaalle ja syksyllä 5 parhaiten vastanneelle.

Kirjaesittelyt. Lasten lainausosastolla järjestettiin kirjojen esittelyjä suomen- ja ruotsinkielisinä samojen kirjastokasvatuksellisten periaatteiden mukaisesti kuin aikuistenkin lainausosastolla asettamalla erityisille kirjojen esittelyhyillylle opiskelunhalua herättävää ja opiskelua edistävää tietoa kaunokirjallisuutta. Esittelyissä huomioitiin lisäksi ajankohtaiset kulttuurimerkkipäivät ja tapahtumat sekä osittain tietokilpailuaiheet. Kukin kirjaesittely elävöitettiin aiheeseen liittyvällä kuva-aineistolla. Näiden periaatteiden mukaisesti huomioitiin seuraavat merkkipäivät: tammikuun 14 p:nä Z. Topelius, helmikuun 5 p:nä J.L. Runeberg, helmikuun 28 p:nä Kalevala, syyskuun 27 p:nä (Pohjolan päivä) H.C. Andersen, lokakuun 10 p:nä A. Kivi. Lisäksi järjestettiin seuraavat kirjaesittelyt tiedon eri aloilta: Suuria keksijöitä. Kemian ihmemaailma. Tunnetko lintuja? Kesän kasveja. Eläinten lapsia. Retkeile, reippaile, suunnista. Tunnetko tähtitaivasta? Sveitsi. Italia. Joulujuhlahajelmistoa. Jouluaiheista kirjallisuutta. Kirjaesittelyt ovat osoittautuneet erittäin suosituiksi myös lasten lainausosastolla ja täyttäneet tarkoituksensa kirjastokasvatuksellisen työn apuneuvona ja täydentäjänä.

Näyttelyt. Pääportaikon yläaulassa olevaan näytekaappiin, joka sijaitsee

lasten- ja nuorison lukusaliin johtavan oven kohdalla järjestettiin kertomusvuoden aikana eri näyttelyjä suomen- ja ruotsinkielisinä. Näyttelyiden tarkoituksena oli kiinnittää lasten ja nuorten huomiota lukusalissa käytettävänä olevaan kirjallisuuteen eri tiedon aloilta ja siten herättää ja edistää itseopiskelua. Lasten ja nuorten kiinnostus näyttelyihin oli huomattavan suuri, jokaiseen näyttelyyn tutustuttiin innostuksella. Kuhunkin näyttelyyn liitettiin luettelo lukusalissa saatavissa olevasta alan kirjallisuudesta. Näyttelyt käsittivät seuraavat aiheet: Z. Topelius, J.L. Runeberg, Kalevala, Suuria keksijöitä, Laululintuja, Kesälläkin voi opiskella, Meren ulapalle, H.C. Andersen, Aleksis Kivi, Tunnetko tähtiä? Lapsiaihteista taidetta, ja jouluaiheinen kuvanäyttely.

Pienimpiä lukusalin käyttäjiä varten järjestettiin lasten lukusalissa erityiselle kuvataululle 22 erilaista kuvanäyttelyä. Näyttelyiden aihepiiri oli pääasiassa tunnettuihin satuihin liittyvä, lisäksi huomioitiin eri vuodenaajat ja juhlapäivät sekä luonto kasvi- ja eläinmaailmoineen. Lukusalissa oli isommille lapsille ja nuorille sitäpaitsi kuusi näyttelyä eri tiedon aloilta. Näyttelyihin liittyi luettelo lukusalissa saatavissa olevasta alan kirjallisuudesta. Näyttelyt käsittivät seuraavat aiheet: Kuuluisia taideteoksia, kasvimaailma, hyönteisten elämää, luonnon parissa, kuuluisia tiedemiehiä, sävelten mestareita.

Kirjastossa suoritettavat korjaustyöt ja kaluston uudistukset. Vuosikorjausmäärärahan puitteissa suoritettiin joukko tarpeellisia korjaus- ja maalaus töitä kuten aikuisten lainausosaston pyörösalin kupoolin ja seinien maalaus, kupoolin yläikkunan puhdistus sekä erotettiin lasiseinillä pyörösalista huone työhuoneeksi ja huone osastonhoitajalle. Lisäksi suoritettiin lasten lukusalin varastohuoneen, kerhohuoneen, kirjastonhoitajan huoneen ja vaatteiden säilytys huoneen maalaus. Rakennuksen kaikki sisäikkunat maalattiin uudelleen ja ulkokatto uusittiin kokonaan. Vahtimestarin ja siivoojan asunnossa suoritettiin tarpeelliset korjaus- ja maalaustyöt. Näiden korjausten avulla saatiin kirjaston ulkoasu entistä viihtyisämmäksi ja asianmukaisemmaksi, erityisesti voidaan katsoa kirjaston hygieenisyyden parantuneen seinäpintojen maalauksen tultua suoritetuksi helposti puhtaanapidettävällä öljymaalilla.

Aikuisten lainausosastolle hankittiin tarpeellista lisäkalustoa, pöytiä ja tuoleja, joiden avulla saatiin järjestetyksi lisää istumaryhmiä tieto- ja kaunokirjallisuussaleihin. Vaatteiden säilytys huoneen korjauksen yhteydessä uusittiin osa kalustoa ja hankittiin vahtimestarille uusi pöytä. Opintolukusalin kalusto puhdistettiin ja lakattiin uudelleen. Pääkirjaston osastojen sekä Käpylän ja Munkkiniemen sivukirjastojen uudistusten yhteydessä siirrettiin joukko niiden entistä kalustoa opintolukusaliin, aikuisten lainausosastolle ja kerhohuoneeseen. Näiden uudistusten avulla saatiin tarpeellista lisätilaa kirjavarastolle sekä osastot entistä viihtyisemmiksi ja tarkoituksenmukaisemmiksi.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Kertomusvuoden aikana kävi sivukirjastossa useita sekä koti- että ulkomaisia vierailijoita ja vierailijaryhmiä. Vierailuohjelma oli yleensä järjestetty siten, että ennen kiertokäyntiä eri osastoilla selostettiin sivukirjaston historiaa, lainaus- ja lukusalitilastoja, työ- ja toimintamuotoja, kirjaston sivistystehtävän luonnetta, kirjastokasvatuksellista työtä, opiskeluneuvontaa ja opintokerhotyötä. Ulkomaiset vierailijat olivat: toukokuun 9 p:nä pohjoismaiset kirjastonjohtajat professori K. Knutsson Tukholmasta, kirjastonjohtaja C. Thomsen Kööpenhaminasta, tohtori G. Krogh-Jensen Frederiksbergistä ja kirjastonjohtaja H. Hjartöy Oslasta, kesäkuun 13 p:nä Suomessa kesäkuun 3-13 p:nä pidetyn pohjoismaisen kirjastonhoitajakurssin osanottajat, elokuun 10 p:nä amerikkalaiset kirjastonhoitajat mrs Catherine Chesnult San Franciscosta ja miss Helen Stalford Los Angelesista. Kotimaiset vierailijat olivat: Helsingin kaupungin kansakoulujen oppilasluokkia eri kouluista pääasiallisesti Kallion kansakoulusta, Yhteiskunnallisen korkeakoulun kirjastolainjan oppilaat, Lastenlinnan lastenhoitajaoppilaat ja useita eri ryhmiä Helsingin kaupungin virkamiesyhdistyksen jäseniä.

Luettelointi- ja kortistouudistukset. Aikuisten lainausosastolla saatettiin loppuun sekä suomen- että ruotsinkielisen kirjavaraston siirto käytännössä olevaan kymmenluokkajärjestelmään ja järjestettiin kirjat hyllyillä vastaaviin luokkiin. Samoin pantiin alulle sanakirjaluettelon ja inventointiluettelon tarkistus ja uudistus. Opintolukusalissa jatkettiin sanakirjaluettelon tarkistusta ja uudistusta.

Lasten ja nuorison lainausosastolla suoritettiin sanakirjaluettelon perus-

teellinen tarkistus ja uudistus sekä pantiin alulle suomenkielisen systemaattisen luettelon tarkistaminen ja uudistaminen.

Juhlatilaisuudet. Pohjoismaisten kirjastonjohtajien vierailun yhteydessä järjestettiin Kallion sivukirjastossa juhlatilaisuus vieraiden kunniaksi toukokuun 10 p:nä. Tilaisuudessa olivat kunniavieraiden lisäksi läsnä kirjastonjohtaja, dosentti U. Saarnio, apulaiskirjastonjohtaja, dosentti H. Hirn, apulaiskirjastonjohtaja, maisteri M. Närhi, Kallion sivukirjaston johtaja maisteri E. Wirla sekä osastonhoitajat maisteri R. Engman-Enari ja E. Salovius. Sivukirjaston johtaja maisteri E. Wirlan lausuttua vieraat tervetulleiksi ja selostettua sivukirjaston vaiheita ja työmuotoja tehtiin kiertokäynti eri osastoilla ja tutustuttiin yksityiskohtaisesti sivukirjaston toimintaan. Kiertokäynnin päätyttyä vastaanottivat vieraat haastattelukäynnille tulleet sanomalehtimiehet ja lopuksi nautittiin kahvit.

Kirjastokokoukset ja opintomatkat. Sivukirjaston henkilökunnasta osallistui seuravaat viisi virkailijaa kesäkuun 3-13 p:nä Porvoossa pidettyyn pohjoismaiseen kirjastonhoitajakurssiin: sivukirjaston johtaja maisteri E. Wirla, pohjoismaisen kirjastonhoitajakurssin toimikunnan puheenjohtajana, osastonhoitaja maisteri R. Engman-Enari kurssin johtajana ja amanuenssit V. Lumme, K. Salonen ja T. Ylitalo kurssilaisina.

XIV yleiseen kirjastokokoukseen Mikkelissä kesäkuun 15-17 p:nä osallistui seuravaat viisi virkailijaa: osastonhoitaja maisteri R. Engman-Enari, osastonhoitaja E. Salovius, opiskeluneuvoja maisteri A. Olamaa, amanuenssit S. Korpi-Anttila ja G. Sandström.

Ulkomaaisia opintomatkvoja tekivät kertomusvuonna seuraavat sivukirjaston virkailijat: sivukirjaston johtaja maisteri E. Wirla maaliskuun 5 p:n ja huhtikuun 11 p:n välisenä aikana Ruotsiin, Tanskaan, Saksaan, Hollantiin, Belgiaan, Ranskaan, Italiaan ja Sveitsiin, osastonhoitaja maisteri R. Engman-Enari elokuun 19 p:n ja syyskuun 1 p:n välisenä aikana Ruotsiin ja Tanskaan, opiskeluneuvoja maisteri A. Olamaa elokuun 19 p:n ja elokuun 25 p:n välisenä aikana Ruotsiin ja amanuenssi T. Ylitalo Ruotsiin maaliskuun 22 p:n ja huhtikuun 7 p:n välisenä aikana sekä elokuun 20 p:n ja syyskuun 15 p:n välisenä aikana.

Edustukset. Ruotsin kirjastoyhdistyksen kokouksessa Visbyssä elokuun 25-26 p:nä oli Suomen edustajana Kallion sivukirjaston osastonhoitaja maisteri R. Engman-Enari.

Kirjastojen keskeiset lainat. Sivukirjastosta lainattiin pääkirjastoon ja toisiin sivukirjastoihin kertomusvuoden aikana 135 kirjaa, joista suomenkielisiä 112 ja ruotsinkielisiä 23. Pääkirjastosta ja toisista sivukirjastoista lainattiin yhteensä 114 kirjaa, joista suomenkielisiä 43, ruotsinkielisiä 36 ja vieraskielisiä 35.

Kuvakokoelmat. Kertomusvuoden aikana aloitettiin opintolukusalissa kuva-aineiston kerääminen. Kuvakokoelma on tarkoitettu kirjaesittelyissä ja näyttelyissä tarvittavaa kuva-aineistoa varten ja onkin sitä runsaasti käytetty. Kuvakokoelma järjestettiin systemaattiseen järjestykseen kirjaston luokitusjärjestelmän mukaisesti. Kuvamateriaali saadaan kuluneina poistettavaksi merkityistä kirjoista sekä aikakauslehtien kaksoiskappaleista, joita ei sidota vuosikerroiksi.

Lasten lukusalissa jatkettiin jo useita vuosia kerätyn kuvakokoelman kokoamista ja järjestelyä. Kuvakokoelma on siellä myös järjestetty kirjaston luokitusjärjestelmän mukaisesti ja se on osoittautunut korvaamattomaksi avuksi kirjaesittelyitä, näyttelyitä ja tietokilpailuja järjestettäessä lasten osastoilla. Kuvamateriaali hankitaan poistetuista kirjoista, joista erittäinkin kuvateokset ja kuvakirjat voidaan kokonaisuudessaan käyttää hyväksi, lisäksi aikakauslehtien kaksoiskappaleista saadaan tarvittavaa kuva-aineistoa.

Leikkelekokoelmat. Opintolukusalissa jatkettiin joitakin vuosia sitten aloitettua leikkelekokoelmien keräämistä. Kokoelmat käsittävät kirjallisuus- ja taidearvostelut ja artikkelit, ja ne ovat järjestetyt aakkosellisesti kirjailijan ja taiteilijan nimen mukaan. Kokoelmaan kerätään artikkelit ja arvostelut tärkeimmistä kotimaisista ja ruotsinmaalaisista päivälehdistä. Kokoelmien käytännön helpottamiseksi on kukin sanomalehtileikkele liimattu pahvilevylle, jotka ovat välttämättä käsiteltävissä. Kokoelmien käyttö on osoittautunut suureksi, varsinkin opiskelijat käyttävät niitä ahkerasti esitelmiensä ja tutkimustensa apuneuvoina.

Töölön sivukirjasto järjesti kertomusvuoden aikana aikuisten lainausosastolla kirjaesittelyjä suomen-, ruotsin- ja muunkielisistä kirjauutuuksista. Näyttelyitä oli seuraavista aiheista: Suomalaisia klassikoita; Maila Talvio

(muistonäyttely); Englannin suuria romaanikirjailijoita; Norja, vuonojen maa; Suuria filosofeja; Sävelten mestareita; Kasvimaailman ihmeitä; Aleksis Kivi; Kalevala-aiheista kirjallisuutta; Luonto tieteen valossa ja Raamatun maailmaa. Aikuisten opinto- ja lukusalissa oli rinnakkaisaiheisia kirjaesittelyjä.

Lastenosaston pienimmille pidettiin 32 satutuntia, joista puolet käsiteltiin ns. Pienten kerhona. Kotimaisesta satukirjallisuudesta esitettiin Tope-liuksen, Swanin, Roineen ja Arvilyn satuja sekä eläintarinoita ja kansansatuja; ulkomaisesta kirjallisuudesta Andersenin, Grimmin, Kyberin, Perrault'in ja Goichin satuja ja kansantarinoita, lisäksi van Dyken laajempi legenda "Neljäs itämaan tietäjä". Satutunnit sisälsivät seuraavat eettilliset ydinajatuksia: Viisaus voittaa fyysillisen voiman, Viisaus palkitsee itsensä, Kekseliäisyys pulasta päästää, Hyvä tahto tasoihtaa yhteistoiminnan, Väliön hyvyys on elämän suuri sisältö, Mitä toivot toisen tekemään sinulle, tee se ensin hänelle, Mitä olette tehneet yhdelle minun pienimmistä veljistäni, sen olette tehneet minulle. Pienten kerhossa käsiteltiin maailmankaikkeuden ja maapallon rakennetta, tähtitiedettä, elävää luontoa, kemian ihmetarinoita, kreikkalaisia kulttuuritarinoita ja Amundsenin tutkimusmatkoja. Osanottajia oli 5-30. Tietokilpailuja järjestettiin seuraavista aiheista: Tekniikan saavutukset ihmiskunnan palveluksessa, Norjan maa ja kansa, Lasten mieliharrastuksia, Suomen yleiskulttuuria, Matematiikkaa jokaiselle, Pyörivä maapallomme (yleismaantiedettä), Fysiikan ihmeitä ja Eläinten maailmaa. Osanottajia oli 24, ikä 7-15 v. Kilpailujen voittajille lahjoitti jälleen suomalainen kirjakauppa palkintokirjat.

Vuoden kuluessa vieraili sivukirjastossa neljä kertaa Helsingin kaupungin ja Valtion sairaanhoitokoulujen 30-henkiset oppilasryhmät opettajineen. Heille esiteltiin kirjastoa, selostettiin Helsingin kaupungin kirjastoverkoston toimintaa ja kirjastokasvatustyötä. Niinikään tekivät Töölön kansakoulun oppilaat opettajineen kolme opintokäyntiä, jolloin maisteri E. Langi piti heille oppitunnin kirjastonkäytöstä ja kirjastokasvatuksesta sekä järjesti tuntien lopussa suulliset tietokilpailut.

Opinto- ja lukusalissa jatkettiin tilaston laatimista yleisön tekemistä tiedusteluista opiskeluneuvontakortiston laatimista varten. Laina-osaston vanhemman kirjavaraston 900-luokan yleisökortit kirjoitettiin kokonaisuudessaan.

Mikkelin XIV:een yleiseen kirjastokokoukseen otti sivukirjastosta osaa kirjastonhoitaja maisteri E. Langi ja amanuenssit M. Martikainen, L. Nissinen ja O. Päiviö. Tukholman kirjastoihin tekivät opintomatkan yhteiskuntatieteiden kandidaatti V. Majara ja maisteri M. Louhivaara, joista viimeainittu tutustui myös Lontoon kirjastoihin. Itävallassa pidettyyn Volkhochschule der Stadt Linz'in kansansivistystyöntekijöiden kursseihin osallistuivat amanuenssit M. Martikainen ja L. Nissinen. Saksan kirjastoihin tekivät opintomatkan ylioppilaat A. Immonen, A. Ruuskanen, R. Saarnio ja järjestelyapulainen N. Saarnio.

Töölön kansakoulun oppilaiden vanhemmille järjestetyssä juhlatilaisuudessa edusti sivukirjastoa maisteri E. Langi pitäen siellä esitelmän Lasten ensimmäisistä kirjallisuusharrastuksista.

Sivukirjastossa käytettäväksi lainattiin Kööpenhaminan Kuninkaallisesta kirjastosta 6 teosta.

Käpylän sivukirjaston korjaus- ja uudistustyöt ovat olleet keskeytyksissä kuluvan vuoden ajan, ja kirjasto joutui tämän vuoksi toimimaan väliaikaisissa ja epämukavissa tiloissa. Näyttely- ja lastenosaston toimintaan ei ollut mahdollisuutta.

Nimekekortiston uusiminen saatettiin loppuun ja tekijä- ja systemaattinen kortisto kirjoitettiin siltä kaunokirjallisuuden osalta, joka hankittiin kirjastoon ennen nykyistä luettelointitapaa.

Vallilan sivukirjaston lasten lainausosaston tuulikaapin sementtilattia uusittiin. Sivukirjastossa otettiin käyttöön uusien kirjojen systemaattinen kortisto ja aloitettiin systemaattisen kortiston kirjoittaminen vanhoista kirjoista. Sanomalehti- ja aikakauslehtikortistossa siirryttiin pystykortistosta näkyväotsakkeiseen kortistoon. Mikkelin yleiseen kirjastokokoukseen ke- säkuun 15-17 p:nä osallistui sivukirjastonhoitaja maisteri E. Seppälä. Ulkomaisia opintomatoja ovat tehneet maisteri E. Seppälä Englantiin, Saksaan ja Ranskaan. Järjestelyapulainen S. Parovirta Tanskaan. Pääkirjastosta ja muista sivukirjastoista lainattiin 71 nidosta ja Vallilan sivukirjasto lainasi puolestaan muihin sivukirjastoihin 232 nidosta.

Eteläisessä sivukirjastossa suoritettiin aikuisten lainausosaston seinien ja katon pesu ja maalaus, joten kirjastosali tuli valoisammaksi ja viihtyisämmäksi. Uuden lastenosaston suosio kasvoi jatkuvasti, ja erikoisesti lisääntyi aivan pienimpien kirjastonkäyttäjien lukumäärä. Lastenosastoon tilattiin vuoden lopussa kaksi esittelytaulua, toinen kuvanäyttelyitä ja toinen tietokilpailuja varten. Jälkimmäisen toiminnan tarkoituksena oli ohjata lapsia hakeutumisen kättöön hauskaasti ja helpotajuisesti. Kirjaston erikieliset koristot yhdistettiin samaan aakkosjärjestykseen. Samoin yhdistettiin kaikki tietokirjat luokittain yhteen. Mikkelin yleiseen kirjastokokoukseen osallistui kirjastonhoitaja F. Ruusuvoori. Sivukirjastosta lainattiin Vaasan kaupunginkirjastoon 1 kirja.

Pasilan sivukirjastossa maalattiin aikuisten ja lasten lukusalin katto ja uusittiin seinäpaperit.

Haagan sivukirjasto järjesti kertomusvuoden aikana useita sekä suomen- että ruotsinkielisten kirjojen esittelyitä. Lukusaliin saatiin uudet hyllyt ja lainaussaliin kello. Sivukirjasto lainasi kirjoja pääkirjaston eri osastoilta ja Töölön sivukirjastosta. Haagan sivukirjastosta lainattiin kirjoja Ruskeasuon Invalidisäätiön kirjastoon.

Herttoniemen sivukirjasto sijaitsi Herttoniemen ruotsalaisen kansakoulun eräessä luokahuoneessa. Kirjasto oli suljettuna kesäkuun 11 p:n ja syyskuun 27 p:n välisenä aikana korjausten takia, mitkä koskivat koulua eivätkä kirjastoa. Tammikuun 1 p:stä lähtien hoiti kirjastoa ylioppilas B. Stenbäck.

Kulosaaren sivukirjaston siirto samassa talossa olevaan suurempaan huoneustoon teki mahdolliseksi erillisen opiskeluhuoneen järjestämisen. Sivukirjastonhoitaja filosofian maisteri P.H. Lindberg otti osaa Södra Finlandens svenska biblioteksörening'in kokoukseen, jossa hänet valittiin hallituksen varajäseneksi.

Lauttasaaren sivukirjasto järjesti näyttelyitä seuraavista aiheista: Draamakirjallisuutta, somisteena Matti Warénin näyttämöluomuksia; Norja-aihe, Norjan lähetystön lainaamia taidevalokuvia; Aleksis Kivi, Matti Warénin Kullervo-aiheinen maalaus; Lyriikkaa, somisteena kirjojen irtokansia; Lapsipsykologiaa, taidevalokuvia; Vuodenaikojen vaihtelu, jäljennöksiä Elsa Beskowin kuvista. Erikoisesti lapsia varten järjestettiin satuaihe Prinsessa Ruususta ja Luonto laaja meillä on leiri, (taidepostikorttijäljennöksiä). Lisäksi oli jouluaiheinen näyttely, (taidejäljennöksiä). Edelleen oli päivittäin vaihtuvat kirjavalikoimat neljällä suositteluhyllyllä sekä muutamia lauttasaarelaisien taitelijain tauluja. Vuoden kuluessa saatiin kirjaston kaluston täydellinen uusiminen loppuun suoritetuksi. Kirjastossa siirryttiin kaksikorttijärjestelmästä yksikorttijärjestelmään. Ylioppilaskunnan kirjastosta toimitettiin 1 kirjalaina.

Munkkiniemen sivukirjasto järjesti seuraavanaiheiset kirjaesittelyt: Suomen maisemia - Finlandska vyer. Pohjola - Norden. Aleksis Kivi. Jouluevankeilumi taiteessa. Taidejäljennöksinä esiteltiin seuraavia taiteilijoita: Vincent van Gogh, Akseli Gallen-Kallela, Leonardo da Vinci. Edellisen vuoden lokakuussa aloitetut kirjastohuoneiston korjaustyöt saatiin loppuun suoritetuksi elokuussa. Täysin uudistetussa asussaan, myöskin kaluston osalta, avattiin kirjasto elokuun 27 p:nä. Kertomusvuoden aikana oli kirjasto suljettuna korjaustöiden vuoksi yhteensä 20 päivää. Opintokäyntejä kirjastoon tekivät Munkkiniemen kansakoululaiset.

Malmin sivukirjastossa järjestettiin vuoden aikana seuraavanaiheiset kirjaesityt: Lapsen maailmaa, ruumiillista ja henkistä kehitystä. Viime vuosien huomattavia uskonnollisia teoksia. Kalevala-kirjallisuutta. Uno Kailas (29.3. 1901 - 22.3.1933). Yhteiskuntatietoa jokaiselle. Lappi kutsuu. Puutarhakirjallisuutta. Tutustu Suomen kesäiseen luontoon. Säästöpanokirjallisuutta. Suomen taidetta. Ramppivalot syttyvät. Kaunokirjallisuuden lukemisen opaskirjoja. Kirjan päivä. Aleksis Kivi-kirjallisuutta. Kuuluisia naisia. Hyvää kaunokirjallisuutta joulukuksi. Lainausosastolle saatiin uusi tilavampi lainauspöytä. Malmin sivukirjastoon tekivät Malmin kansakoulun jatkoluokat useita opintokäyntejä. Kirjastonhoitaja A. Talvela osallistui Mikkelissä kesäkuun 15-17 p:nä pidettyyn yleiseen kirjastokokoukseen.

Oulunkylän sivukirjaston esittelyhyllykyissä pidettiin jatkuvasti näyttelyitä uudemmaa ja ajankohtaista kirjallisuutta. Ulkona olevaa ilmoitustaulua käytettiin kirjainnontaan ja uutuuksien esittelyyn. Kysyttyä kirjallisuutta välitettiin mahdollisuuksien mukaan pääkirjastosta ja muista sivukirjastoista.

Pakilan sivukirjasto järjesti kertomusvuoden aikana seuraavanlaiset kirjaesittelyt: 1. Kauneutta taiteesta. 2. Elävän luonnon oppilaina. 3. Kotimaisia runoilijoita. 4. Ihmistuntemusta psykologian avulla. 5. Matkusta lukemalla. 6. Tieteen ja taiteen henkilöhistoriaa. Kirjastoon saatiin uutta kalustoa: aikakauslehtiä, kirjallisuuden esittelyhyly, kello ja kortistolaukut. V. 1951 oli ensimmäinen vuosi, jolloin kirjasto oli avoinna 5 t. päivässä ja oli kirjastolla vakinainen kirjastonhoitaja.

Puistolän sivukirjastossa maalattiin kuluneen vuoden aikana kirjaston ovet, ikkuna ja lattia sekä seinät paperoitiin. Muutenkin kirjaston viihtyisyyttä lisättiin hankkimalla sinne ruukkukasveja sekä kolme taulunkehystä, joihin vaihdettavilla taidejäljennöksillä yleisölle esiteltiin maailman taiteen mestariteoksia. Pääkirjaston eri osastoilta lainattiin 253 nidosta. Opintoneuvontaa harjoitettiin sekä aikuisten että lasten parissa. Esimerkkinä mainittakoon, että useat lapset, kaikki noin kymmenvuotiaita tyttöjä, ovat aloittaneet kirjastonhoitajan johdolla ruotsin- tai englanninkielen itseopiskelun. Tämä harrastus sai alkunsa kun sanakirjoista etsittiin joidenkin tavallisimpien sanojen vieraskielisiä vastineita.

Tapanilan sivukirjastossa maalattiin lattia. Pääkirjastosta lainattiin 157 nidosta ja varsinaisen lainatustyön ohella harjoitettiin opiskeluneuvontaa.

Palokunnan sivukirjasto. Pääpalokaseman kirjasto hoiti kertomusvuonna pääkirjastosta käsin kirjastoapulainen M.-L. Huumo. Lainausta harjoitettiin oman kirjavaraston ulkopuolelta siten, että pääkirjaston lainausosastoilta siirrettiin sinne tilapäisesti asiakkaiden tilaamia ja toivomia kirjoja. Siten saatiin muuten pieni kirjavarasto monipuolisemmaksi ja voitiin paremmin tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan opiskeluun.

Kallion palokaseman kirjasto hoiti kirjastoapulainen M. Hänninen. Kirjoja välitettiin Kallion ja Töölön sivukirjastoista.

Sairaalasivukirjasto. Kertomusvuonna aloitti toimintansa kaksi uutta sairaalakirjastoa, nim. tuberkuloosisairaalan ja kulkutautisairaalan sairaalakirjastot. Nyt siis päästiin siihen, että sairaalasivukirjastolla on osastonsa kaikissa kaupungin kuudessa sairaalassa.

Tuberkuloosisairaalan kirjasto avattiin helmikuun 15 p:nä ja kulkutautisairaalan kirjasto joulukuun 3 p:nä. Kirjastoille luovutettiin sairaaloista valoisat, kauniit huoneet, jotka sairaaloitten puolesta kunnostettiin perusteellisesti ja korjattiin tarkoitukseensa sopiviksi. Kirjastohuoneissa suoritettavien korjausten viipymisestä johtui, että toiminta kulkutautisairaalassa päästiin aloittamaan vasta vuoden lopussa.

Kummassakin sairaalassa toimi kaksi kirjastovirkailijaa, kulkutautisairaalassa lisäksi lähetti. Tuberkuloosisairaalan kirjastossa oli varsinaisen potilaskirjaston lisäksi erillinen kirjasto henkilökuntaa varten sijoituspaikkanaan hoitohenkilökunnan seurustelusali. Sairaalan lastenosastolla oli myös oma erillinen kirjakokoelmansa. Varsinainen potilaskirjasto toimi samalla tavalla kuin muissakin sairaaloissa: kirjastovirkailijat käyvät kirjavaunuineen lainauskierroksilla potilasosastoilla, kullakin osastolla kerran viikossa. Henkilökunnan kirjasto oli avoinna yhtenä iltana viikossa. Kirjaston osakseen saama vastaanotto oli erittäin innostunut, mitä todistaa potilaiden kirjallisuuden määräkin, keskimäärin 3 kirjaa kuukaudessa potilaanpaikkaa kohden.

Kirjaston toimesta tilattiin tuberkuloosisairaalan potilaille pääkaupungin päivälehtiä yhteensä 36 vuosikertaa. Sairaalan lääketieteellisen kirjaston järjestely- ja luettelointityöt aloitettiin.

Kulkutautisairaalan kirjastotoiminnassa otettiin sairaalan erikoisluonne huomioon siten, että kirjastohuoneessa oleva kirjakokoelma varattiin ainoastaan sairaalassa hoidettavana olevien, ei-tarttuvien tauteja sairastavien potilaiden (yleensä n. 75 % sairaalan potilasmäärästä) ja henkilökunnan käyttöön; tarttuvia tauteja sairastavia potilaita varten hankittiin omat potilasosastoilla säilytettävät pienoiskirjastonsa, joiden kirjallainauksesta sairaalakirjaston virkailijat myös huolehtivat. Muilla potilasosastoilla suoritettiin lainauskierrokset tavalliseen tapaan.

Pohjoismaisten pääkaupunkien kirjastonjohtajat kävivät Marian sairaalakirjastossa toukokuun 10 p:nä, muutamat pohjoismaisen kirjastonhoitajakurssin ruotsalaiset ja tanskalaiset osanottajat Kivelän, Marian ja Nikkilän sairaalakirjastoissa kesäkuussa ja Yhteiskunnallisen korkeakoulun kirjastonhoitajien valmistuskurssi tuberkuloosisairaalassa marraskuussa, jolloin sivukirjastonhoitaja selosti kurssilaisille sairaalakirjastotyötä yleensä. Helsingin kaupungin sairaanhoitajatarkoulun oppilaat tekivät vuoden aikana tutustumis-

käyntejä eri sairaalakirjastoihin ja mielisairaanhoidajien kertauskurssi kävi marraskuussa Nikkilän sairaalakirjastossa. Kaupungin sairaaloissa vierailleet ulkolaiset lääkärin, sairaanhoitajat jne. kävivät usein samalla myös ko. sairaaloissa toimivissa sairaalakirjastoissa, joten vierailijoiden yhteismäärä oli melkoinen.

Kulkutautisairaalan kirjaston avaamisen johdosta järjestettiin joulukuun 3 p:nä kulkutautisairaalaan sairaalakirjastotoiminnan informaatiotilaisuus, jossa oli läsnä kaupungin, kirjastolautakunnan, sairaalan, kaupunginkirjaston ja sanomalehdistön edustajia sekä Valtion kirjastotoimiston johtaja. Tilaisuudessa puhuivat ylilääkäri, professori V. Rantasalo, kirjastonjohtaja, dosentti U. Saarnio ja sivukirjastonhoitaja, filosofian maisteri S.-L. Meri, joka selosti kaupunginkirjaston sairaalakirjastotoiminnan kehitystä ja organisaatiota. Pääkaupungin sanomalehdissä oli selostukset tilaisuudesta.

XIV yleiseen kirjastokokoukseen Mikkeliin kesäkuun 15-17 p:nä osallistui sairaalasivukirjaston virkailijoista tp. amanuenssi R. Heinonen ja tp. kirjastoapulainen K. Rauhanen.

Opintomatkoi tekivät seuraavat sivukirjaston virkailijat: sivukirjastonhoitaja S.-L. Meri kesäkuun 24-30 p:nä Ruotsiin; kirjastoamanuenssi H. Kauppi elokuun 20 p:n ja syyskuun 19 p:n välisenä aikana Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan; vt. kirjastoamanuenssi M. Turunen heinäkuun 16 p:n ja elokuun 15 p:n välisenä aikana Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan; kirjastoamanuenssi H. Valve elokuun 20 p:n ja syyskuun 19 p:n välisenä aikana Ruotsiin, Tanskaan ja Saksaan.

Sairaalasivukirjastoon lainattiin kertomusvuonna pääkirjastosta ja muista sivukirjastoista yhteensä 670 teosta.

Kirjavarasto Kirjavaraston luetteloista poistettiin 11 483 loppuunkulunutta nidosta, joista 5 664 pääkirjastoon, 3 158 Kallion, 1 097 Töölön, 484 Vallilan, 357 Käpylän, 156 Eteläisen, 21 Pasilan, 3 Haagan, 6 Herttoniemen, 108 Lauttasaaren, 167 Munkkiniemen, 122 Malmin, 25 Oulunkylän, 58 Pasilan, 33 Sairaala- ja 24 Pitäjänmäen sivukirjastoon kuuluneita kirjoja.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 57 512 uutta nidosta. Näistä tuli 11 100 pääkirjastoon, 5 254 Kallion, 3 617 Töölön, 2 817 Vallilan, 3 061 Käpylän, 1 608 Eteläisen, 519 Pasilan, 1 526 Haagan, 197 Herttoniemen, 3 770 Kulosaaren, 5 887 Lauttasaaren, 7 977 Munkkiniemen, 896 Malmin, 575 Oulunkylän, 898 Pakilan, 482 Puistolan, 5 533 Sairaala-, 778 Tapanilan, 543 Pitäjänmäen, 234 Vartiokylän ja 240 Palokunnan sivukirjastoon.

Luetteloiitu kirjavarasto käsitti kertomusvuoden alussa 400 676 nidosta ja vuoden lopussa 446 705 nidosta. Viimeksi mainituista oli 265 084 eli 59.3 % suomenkielistä, 158 784 eli 35.6 % skandinaavista ja 22 837 eli 5.1 % muunkielistä kirjallisuutta. Kertomusvuoden loppuun mennessä saatiin Helsingin kaupunkiin liitettyjen Haagan, Kulosaaren, Lauttasaaren ja Munkkiniemen kuntien kirjavarastot merkityiksi kaupunginkirjaston keskusluetteloihin ja sisältyvät nyt lisäyksenä näiden sivukirjastojen uusiin kirjoihin. (Haaga 372, Kulosaari 2 768, Lauttasaari 3 299 ja Munkkiniemi 5 713 nidosta).

Kirjavaraston arvo arvioitiin kertomusvuoden alkaessa 50 486 413 mk:ksi ja vuoden päättyessä 73 246 785 mk:ksi. Kertomusvuoden päättyessä kirjavarasto jakaantui eri luokkiin seuraavasti:

Kirjallisuusluokka		Nidoksia	%
000	Ensyklopedia	7 024	1.6
100	Filosofia, kulttuuri, kasvatustiede	10 205	2.3
200	Uskonnot, mytologia	6 274	1.4
300	Yhteiskuntatieto	12 085	2.7
400	Maantiede, matkat, kansatiede	12 677	2.8
500	Matematiikka, luonnontieteet	10 569	2.4
600	Lääketiede, tekniikka, talous	18 500	4.1
700	Taide, liikuntakasvatus	14 097	3.2
800	Kirjallisuudenhistoria, kielitiede	14 484	3.2
900	Historia, elämäkerrat, sukututkimus	19 623	4.4
0 - 9	Kaunokirjallisuus	125 700	28.1
I	Uskonnot	8 551	2.0
II	Historia, arkeologia ja elämäkerrat	23 053	5.2
III	Maantiede, kansatiede, antropologia ja matkakertomukset	11 360	2.5

IV	Romaanit, kertomukset ja sadut	53 349	11.9
V	Runot, näytelmät, albumit sekä kirjallisuuden historia ja taide	26 585	6.0
VI	Luonnontiede, matematiikka, lääketiede ja teknologia	12 400	2.8
VII	Oikeus- ja valtiotiede, yhteiskunnalliset kysymykset ja talous	15 322	3.4
VIII	Kielitiede	3 305	0.7
IX	Filosofia, siveysoppi, kasvatustieteet, kirjallisuus, urheilu ja kirjastotiede, sekä muut sekalaiset aineet	13 500	3.0
X	Lukusaleihin sijoitettu kirjallisuus (hakuteokset, sidotut aikakaus- ja sanomalehdet ym.)	28 032	6.3
		446 695	100.0

Pääkirjaston ja sivukirjastojen kesken kirjavarasto jakaantui seuraavasti:

Lainauspaikka

	1 9 5 1		1 9 5 0	
Lainauspaikka	Nidoksia	%	Nidoksia	%
Pääkirjasto	189 830	42.5	184 394	46.0
Sivukirjasto				
Kallion	78 438	17.6	76 342	19.0
Töölön	33 720	7.5	31 200	7.8
Vallilan	24 908	5.6	22 575	5.6
Käpylän	18 673	4.2	15 969	4.0
Eteläisen	13 347	3.0	11 895	3.0
Pasilan	9 284	2.1	8 786	2.2
Haagan	5 499	1.2	3 976	1.0
Herttoniemen	1 675	0.4	1 484	0.4
Kulosaaren	6 467	1.5	2 697	0.7
Lautasaaren	9 832	2.2	4 053	1.0
Munkkiniemen	11 297	2.5	3 487	0.9
Malmi	7 145	1.6	6 371	1.6
Oulunkylän	4 163	0.9	3 613	0.9
Pakilan	3 050	0.7	2 210	0.5
Puistolän	2 952	0.7	2 470	0.6
Sairaalan	16 570	3.7	11 070	2.8
Tapanilan	3 639	0.8	2 861	0.7
Pitäjänmäen	2 867	0.6	2 348	0.6
Vartiokylän	1 811	0.4	1 577	0.4
Palokunnan	1 538	0.3	1 298	0.3
Yhteensä	446 705	100 %	400 676	100 %

Kirjalahjat. Kertomusvuonna vastaanotti kaupunginkirjasto kirjalahjoituksia seuraavilta: Alankomaiden lähetystö, Brasilian lähetystö, Jugoslavian lähetystö, Kuban lähetystö, Ranskan lähetystö, Romanian lähetystö, Tsekkoslovakian lähetystö, Unkarin lähetystö, The British Council, New Zealand Government Office, The United States Information Service, Womens International League for Peace and Freedom, Fredriksberg Kommunebiblioteker, Sheffield City Libraries, Stockholms stadsbibliotek, Ekenäs Tryckeri Ab. förlag, Oy Karl Fazer Ab., Finlands Svenska Centralidrottsförbund, Det danske forlag Leksikonafdelningen, Helsingin Suomalaisen Lyseon 60-v.-juhlatoimikunta, Invaliidisäätiö, Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Salama, Kulutusosuuskuntien keskusliitto, Läroverket för gossar och flickor, Redaktörer C. & E. Hvolby, Redaktionen for Nordisk Handelskalender, Oy. Pohjoismaiden Yhdyspankki, Posti- ja lennätinhallitus, G.W. Publishing Co, Suomen Akatemia, Suomen Hammaslääkärisseura, Suomen Pankki, Turun kaupunginhallitus, Vegetariaikakauslehti, Oy. Yleisradio Ab., kirjastoasemanuussi E. Airamo, rouva L. Boldeman, neiti E. Bruun, herra E.B. Ekroth, herra F.V. Ekroth, rouva L. Fedosejev, filosofian maisteri E. Grönroos, filosofian maisteri H. Grönroos, tohtori I. Heikinheimo, kirjailija E. Henningson, neiti E. Häyren, maisteri V.E.S. James, herra J.K. Kainulainen, tuomari K. Karhunen, filosofian maisteri R. Kauppi, Koululainen

Paul Kolster, filosofian maisteri E. Langi, hallitusneuvos M. Louhivaara, Mr. J.F. Molloy, H. ja Daisy Nyberg, johtaja P. Raunkjaer, insinööri R. Rinne, ylilääkäri A. Seppä, apteekkarinrouva E. Sevon, herra E. Sutinen, herra V. Tyrväinen, ekonomi S. Vesanto ja herra B. Åkerman.

Aukioloajat. Pääkirjastossa ja Kallion sivukirjastossa aikuisten lainausosastot olivat avoimna arkipäivisin klo 10-20 ja lasten osastot klo 10-20 arkipäivisin ja klo 15-20 sunnuntaisin. Sunnuntaisin lainausosastot olivat avoimna klo 15-20. Opintosalin lukusalit olivat avoimna arkipäivisin ja sunnuntaisin klo 10-22 ja sanomalehtisalit klo 8-22. Pyhä- ja juhlapäivinä kirjasto oli avoimna seuraavasti: uudenvuodenpäivänä, pitkäperjantaina, pääsiäispäivänä ja helluntaipäivänä lukusalit klo 15-20, vappuna ja itsenäisyyspäivänä lukusalit klo 10-20, juhannusaattona ja juhannuspäivänä sekä joulu-aattona ja joulupäivänä suljettuina, muina päivinä niinkuin sunnuntaisin; Vallilan, Töölön, Käpylän, Eteläisen, Lauttasaaren, Munkkiniemen ja Malmin lainausosastot olivat avoimna klo 10-20; Haagan, Kulosaaren, Oulunkylän, Pasilan, Pakilan, Puistolän ja Tapanilan maanantaisin, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 15-20 sekä keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 13-18; Pitäjänmäen maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 17-20; Vartiokylän maanantaisin ja perjantaisin klo 18-20; Herttoniemen maanantaisin ja torstaisin klo 15-19; sekä sairaalasivukirjastot potilaita varten Kivelän, Marian ja kulkutautisairaалassa arkipäivisin klo 11.30-18.30; Nikkilän ja tuberkuloosisairaалassa klo 11.30-20 sekä Malmin sairaалassa tiistaisin ja torstaisin klo 11-16 ja henkilökuntaa varten Kivelän sairaалassa keskiviikkoisin klo 18-20.30; Marian sairaалassa tiistaisin ja perjantaisin klo 18-20.30; Nikkilän sairaалassa maanantaisin klo 18-20.30 ja perjantaisin klo 14-16; Malmin sairaалassa tiistaisin ja torstaisin klo 14-15; tuberkuloosisairaалassa tiistaisin klo 18-20.30; sekä kulkutautisairaалassa keskiviikkoisin klo 13-20.30.

Lainaus. Kirjalainojen lukumäärä v. 1951 ja 1950 oli seuraava:

Lainauspaikka	1950			1951		
	Lainauspaikka koko	Kirjalainoja koko	Kirjalainoja koko	Lainauspaikka koko	Kirjalainoja koko	Kirjalainoja koko
Pääkirjasto	300	181 231	1 304	300	345 881	1 153
Sivukirjasto						
Kallion	301	256 134	851	300	241 955	807
Töölön	300	118 300	384	300	116 933	300
Vallilan	300	75 641	252	300	76 726	256
Käpylän	300	58 813	196	300	57 843	193
Eteläinen	300	51 598	172	300	43 386	145
Pasilan	299	14 496	48	300	13 200	44
Haagan	299	18 257	51	300	18 979	63
Herttoniemen	67	1 865	28	91	1 258	17
Kulosaaren	299	10 582	35	291	9 496	33
Lauttasaaren	301	43 289	144	296	28 164	95
Munkkiniemen	280	39 649	142	290	31 096	107
Malmin	299	31 384	105	300	22 760	76
Oulunkylän	299	13 063	44	239	10 352	43
Pakilan	299	15 785	53	159	10 550	64
Puistolän	297	16 056	61	250	12 078	46
Tapanilan	291	17 515	60	260	15 087	50
Pitäjännäen	144	9 617	67	140	6 217	41
Vartiokylän	94	3 214	34	97	2 010	21
Sairaala-	298	67 739	227	300	47 562	159
Palokunnan	200	1 556	8	98	2 447	25
Yhteensä:	-	1 257 760	4 286	-	1 114 277	3 841

Aikuisten sekä lasten ja nuorison suhteellinen osuus lainausliikkeeseen oli eri lainauspaikoilla seuraava:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjalai- nat, %	Lasten ja nuorison kirjalai- nat, %	Lainauspaikka	Aikuisten kirjalai- nat, %	Lasten ja nuorison kirjalai- nat, %	Lainauspaikka	Aikuisten kirjalai- nat, %	Lasten ja nuorison kirjalai- nat, %
Pääkirjasto	82.8	17.2	Haagan	43.9	56.1	Puistolän	37.0	63.0
Sivukirjasto:			Herttoniemen	42.6	57.4	Sairaala-	95.5	4.5
Kallion	67.1	32.9	Kulosaaren	48.9	51.1	Tapanilan	35.5	64.5
Töölön	68.8	31.2	Lauttasaaren	52.1	47.9	Pitäjännäen	35.5	64.5
Vallilan	64.1	35.9	Munkkiniemen	47.6	52.4	Vartiokylän	32.9	67.1
Käpylän	56.2	43.8	Malmin	45.0	55.0	Palokunnan	100.0	-
Eteläinen	57.7	42.3	Oulunkylän	45.8	54.2			
Pasilan	58.8	41.2	Pakilan	49.1	50.9	Yhteensä	68.7	31.3

Kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta taulukosta, jossa myöskin on otettu huomioon aikuisille sekä lapsille ja nuorisolle annettujen lainain välinen ero:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjallainat					Lasten ja nuorisoin kirjallainat					Kirjallainat kaikkiaan				
	Kaunokirjallisuus		Tietokirjallisuus		Yhteensä	Kaunokirjallisuus		Tietokirjallisuus		Yhteensä	Kaunokirjallisuus		Tietokirjallisuus		Yhteensä
	Luku	%	Luku	%		Luku	%	Luku	%		Luku	%	Luku	%	
Pääkirjasto	191 118	59.0	132 669	41.0	323 787	58 110	86.2	9 334	13.8	67 444	249 228	63.7	142 003	36.3	391 231
Sivukirjasto:															
Kallion	114 036	66.3	57 894	33.7	171 930	74 442	88.4	9 762	11.6	84 204	188 478	73.6	67 656	26.4	256 134
Töölön	54 546	67.0	26 879	33.0	81 425	33 061	89.7	3 814	10.3	36 875	87 607	74.1	30 693	25.9	118 300
Vallilan	34 010	70.2	14 455	29.8	48 465	25 102	92.4	2 074	7.6	27 176	59 112	78.1	16 529	21.9	75 641
Käpylän	22 921	69.4	10 125	30.6	33 046	23 479	91.1	2 294	8.9	25 773	46 400	78.9	12 419	21.1	58 819
Eteläinen	21 239	71.4	8 508	28.6	29 747	19 269	88.2	2 582	11.8	21 851	40 508	78.5	11 090	21.5	51 598
Pasilan	5 847	68.6	2 671	31.4	8 518	4 898	81.9	1 080	18.1	5 978	10 745	74.1	3 751	25.9	14 496
Haagan	5 847	73.0	2 162	27.0	8 009	9 321	91.0	927	9.0	10 248	15 168	83.1	3 089	16.9	18 257
Herttoniemen	549	69.1	245	30.9	794	994	92.8	77	7.2	1 071	1 543	82.7	322	17.3	1 865
Kulosaaren	3 785	73.3	1 380	26.7	5 165	4 912	91.2	475	8.8	5 387	8 697	82.4	1 855	17.6	10 552
Lauttasaaren	15 876	70.4	6 674	29.6	22 550	18 610	89.7	2 129	10.3	20 739	34 486	79.7	8 803	20.3	43 289
Munkkiniemen	14 043	74.5	4 814	25.5	18 857	18 670	89.8	2 122	10.2	20 792	32 713	82.5	6 936	17.5	39 649
Malmi	9 467	67.1	4 651	32.9	14 118	16 090	93.2	1 176	6.8	17 266	25 557	81.4	5 827	18.6	31 384
Oulunkylän	4 242	70.9	1 741	29.1	5 983	6 501	91.8	579	8.2	7 080	10 743	82.2	2 320	17.8	13 063
Pakilan	5 633	72.7	2 118	27.3	7 751	7 081	88.1	953	11.9	8 034	12 714	80.5	3 071	19.5	15 785
Puistolän	3 928	58.8	2 752	41.2	6 680	10 410	91.5	966	8.5	11 376	14 338	79.4	3 718	20.6	18 056
Sairaala-	34 296	53.0	30 402	47.0	64 698	2 859	94.0	182	6.0	3 041	37 155	54.9	30 584	45.1	67 739
Tapanilan	4 246	68.3	1 968	31.7	6 214	10 118	89.5	1 183	10.5	11 301	14 364	82.0	3 151	18.0	17 515
Pitäjänmäen	2 519	73.8	896	26.2	3 415	5 672	91.5	530	8.5	6 202	8 191	85.2	1 426	14.8	9 617
Vartiokylän	732	69.1	327	30.9	1 059	1 955	90.7	200	9.3	2 155	2 687	83.6	527	16.4	3 214
Palokunnan	766	49.2	790	50.8	1 556	-	-	-	-	-	766	40.2	790	50.8	1 556
Yhteensä	549 646	63.6	314 121	36.4	863 767	351 554	89.2	42 439	10.8	393 993	901 200	71.7	356 560	28.3	1 257 760

Lukusalikäyntien lukumäärä v. 1951 ja 1950 käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Kirjasto	Opintosalit		Aikuisten lukusalit		Sanomalehtisalit		Lasten lukusalit		Käyntejä kaikkiaan		Päivää kohden	
	1951	1950	1951	1950	1951	1950	1951	1950	1951	1950	1951	1950
Pääkirjasto	38 331	43 801	66 217	50 938	197 575	160 107	-	10 633	302 123	265 479	837	834
Sivukirjasto:												
Kallion	-	-	64 619	62 752	177 519	191 548	80 555	77 026	322 693	331 326	894	923
Töölön	-	-	52 090	51 308	-	-	36 017	34 594	88 107	85 902	264	259
Vallilan	-	-	-	-	45 027	48 950	37 578	40 476	82 605	89 426	251	271
Käpylän	-	-	-	46 568	72 428	52 713	-	-	72 428	99 281	201	333
Eteläinen	-	-	-	-	59 772	62 611	26 920	19 318	86 692	81 929	256	237
Pasilan	-	-	-	-	15 291	15 995	4 840	5 338	20 131	21 333	58	62
Haagan	-	-	-	-	3 712	3 158	5 761	4 802	9 473	7 960	32	32
Yhteensä	38 331	43 801	182 926	211 566	571 324	535 082	191 671	192 187	984 252	982 636	2 793	2 951

Suurin määrä päivässä annettuja kirjallainoja oli 8 572 oltuaan v. 1950 6 811.

V. 1950 lainattiin kaikkiaan 759 804 nidosta eli 68.2 % kaunokirjallisuutta sekä 354 473 nidosta eli 31.8 % tietokirjallisuutta. Aikuisten sekä lasten ja nuorisos kesken kirjallainat jakaantuivat siten, että edellisille lainattiin 805 345 nidosta eli 72.3 % ja jälkimmäisille 308 932 nidosta eli 27.7 %. Lainatun kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde muuttui siis kertomusvuonna jonkin verran jälkimmäisen eduksi.

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaisee seuraava taulukko:

Lainauspaikka	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjallainat kaikkiaan	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Pääkirjasto	243 354	62.2	125 682	32.1	22 195	5.7	391 231	31.1
Sivukirjasto:								
Kallion	227 656	88.9	27 629	10.8	849	0.3	256 134	20.4
Töölön	79 442	67.2	36 900	31.2	1 958	1.6	118 300	9.4
Vallilan	62 644	82.8	12 729	16.8	268	0.4	75 641	6.0
Käpylän	48 895	83.1	9 467	16.1	457	0.8	58 819	4.7
Eteläisen	36 721	71.2	14 872	28.8	5	0.0	51 598	4.1
Pasilan	12 652	87.3	1 844	12.7	-	-	14 496	1.2
Haagan	13 775	75.5	4 467	24.5	15	0.0	18 257	1.5
Herttoniemen	1 322	70.9	543	29.1	-	-	1 865	0.2
Kulosaaren	4 199	39.8	6 224	59.0	129	1.2	10 552	0.8
Lautasaaren	30 811	71.2	12 163	28.1	315	0.7	43 289	3.4
Munkkiniemen	28 067	70.7	11 005	27.8	577	1.5	39 649	3.2
Mälin	27 447	87.5	3 907	12.4	30	0.1	31 384	2.3
Oulunkylän	10 001	76.5	3 038	23.3	24	0.2	13 063	1.0
Pakilan	15 016	95.1	769	4.9	-	-	15 785	1.3
Puistolän	17 465	96.7	576	3.2	15	0.1	18 056	1.4
Sairaala-	53 498	79.0	12 918	19.0	1 323	2.0	67 739	5.4
Tapanilan	15 633	89.3	1 882	10.7	-	-	17 515	1.4
Pitäjänmäen	6 833	71.1	2 784	28.9	-	-	9 617	0.8
Vartiokylän	2 943	91.6	271	8.4	-	-	3 214	0.3
Palokunnan	1 272	81.7	284	18.3	-	-	1 556	0.1
Yhteensä	939 646	74.7	289 954	23.1	28 160	2.2	1 257 760	100.0

Kaikilta lainausosastoilta lainattiin v. 1950 suomenkielistä kirjallisuutta 818 203 nidosta eli 73.4 %, skandinaavista kirjallisuutta 268 327 nidosta eli 24.1 %, ja muunkielistä kirjallisuutta 27 747 nidosta eli 2.5 %.

Kirjavaraston eri kirjallisuusluokista lainattujen nidosten luku ilmenee seuraavasta yhdistelmästä.

Kirjallisuusluokka	Kirjallainoja kaikkiaan	%
000. Ensyklopedia	10 272	0.8
100. Filosofia, kulttuurihistoria, kasvatustiede	28 032	2.2
200. Uskonnot, mytologia	12 906	1.0
300. Yhteiskuntatiede	17 390	1.4
400. Maantiede, matkat, kansatiede	63 994	5.1
500. Matematiikka, luonnontieteet	34 273	2.7
600. Lääketiede, tekniikka, talous	48 593	3.9
700. Taide, liikuntakasvatus	41 862	3.3
800. Kirjallisuudenhistoria, kielitiede	40 161	3.2
900. Historia, elämäkerrat, sukututkimus	59 077	4.7
0-9. Kaunokirjallisuus	901 200	71.7
Yhteensä	1 257 760	100.0

Lainajat . Kotilainoja sai kaikkiaan 61 264 henkilöä, joista uusia lainaajia oli 17 643. Suomenkielisiä lainaajia oli 49 087 eli 80.1 %, ruotsinkielisiä 12 011 eli 19.6 % ja muunkielisiä 166 eli 0.3 %. Aikuisia oli 49 138 sekä lapsia ja nuorisoa 11 828. V. 1950 oli lainaajien lukumäärä 61 069 henkilöä, joista 48 742 eli 79.8 % oli suomenkielisiä, ruotsinkielisiä 12 175 eli 19.9 % ja muunkielisiä 152 eli 0.3 %. Suomenkielisten lainaajien lukumäärän prosenttiluku lisääntyi siis 0.3 %, ruotsinkielisten vähentyessä 0.3 %. Aikuisia oli 49 138 eli 80.3 % sekä lapsia ja nuorisoa 12 126 eli 19.7 %. V. 1950 olivat vastaavat prosenttiluvut 79.7 ja 20.3, joten suhde muuttui ai-

kuisten eduksi. Aikuisista lainaajista oli miehiä 22 643 eli 46.1 % (46.2 % v. 1950) ja naisia 26 495 eli 53.9 % (53.8 % v. 1950). Nuorista lainaajista oli poikia 6 485 eli 53.5 % (54.5 % v. 1950) ja tyttöjä 5 641 eli 46.5 % (45.5 % v. 1950).

Lukusalit . Pääkirjaston opintosali, yleinen lukusali ja sanomalehtisali olivat avoinna 361 päivänä, lasten lukusali oli koko vuoden suljettu. Kallion sivukirjastossa olivat aikuisten ja lasten lukusali sekä sanomalehtisali avoinna 361 päivää. Vallilan sivukirjastossa oli sanomalehtisali avoinna 361 päivänä ja lasten lukusali 298 päivänä. Vastaavat aukiolopäivät olivat Käpylässä 361, Pasilassa 361 ja 299, Töölössä 361 ja 300, Eteläisessä sivukirjastossa 361 ja 300 sekä Haagassa 299 ja 299.

Vuoden kuluessa ilmestyneitä aikakaus- ja sanomalehtiä oli yleisön käytettävänä seuraava määrä:

	Aikakauslehti		Sanomalehti			Aikakauslehti		Sanomalehti	
	Luku	kpl	Luku	kpl		Luku	kpl	Luku	kpl
Pääkirjasto	482	537	79	112	Pitäjänmäen	13	13	-	-
Sivukirjasto:					Pakilan	30	30	-	-
Kallion	277	330	41	60	Oulunkylän	22	22	-	-
Vallilan	105	120	26	46	Malmin	67	67	2	2
Käpylän	122	143	29	39	Tapanilan	27	27	-	-
Pasilan	70	75	13	13	Puistolan	27	27	-	-
Töölön	186	198	37	44	Kulosaaren	33	33	-	-
Eteläisen	103	116	22	37	Herttoniemen	16	16	-	-
Lauttasaaren	58	58	1	1	Vartiokylän	16	16	-	-
Munkkiniemen	77	77	2	2	Sairaalakirjasto:				
Haagan	36	40	-	-	Tuberkuloosisairaala	-	-	6	36
					Yhteensä	1 767	1 945	258	392

Opintokerhotyö. Kirjaston sivistyksenlevittämisen ja kirjastokasvatustoitinnan tukemiseksi on kirjaston yhteydessä toiminut opintokerhoja. Näiden tarkoituksena on yhteisopiskelun kautta saattaa kirjaston virkailijat ja käyttäjät läheisempään kosketukseen keskenään ja samalla antaa virikkeitä ja tukea kirjastonkäyttäjien sivistyspyrkimyksille.

V:n 1951 aikana olivat toiminnassa seuraavat opintokerhot: pääkirjastossa filosofis-matemaattinen ja psykologinen kerho, Kallion sivukirjastossa psykologian kerho ja kirjallisuuserkerho, Käpylän sivukirjastossa filosofian kerho ja Malmin sivukirjastossa kirjallisuuserkerho.

Pääkirjasto. Filosofis-matemaattisen kerhon puheenjohtajana toimi kirjastonjohtaja dosentti U. Saarnio. Kerhoon kuului vuoden aikana 213 jäsentä. Se kokoontui kerran viikossa jatkuvasti koko vuoden ajan. Kokouksissa oli läsnä keskimäärin 27 jäsentä. Kokouksissa pidettiin seuraavat esitelmät: kirjailija K.H. Bolay: Über die Überwindung des Nihilismus in der deutschen Gegenwartsliteratur, marraskuun 29 ja joulukuun 13 p:nä; kirjailija L. Heikkilä: Klassillinen ja romanttinen elämänasenne, heinäkuun 19 p:nä, Yksinäisyys ja sen ympäristö, lokakuun 4 p:nä; filosofian kandidaatti R. Kauppi: Demokritoksen filosofia, elokuun 23 p:nä; filosofian maisteri S.-L. Meri: Yksilö ja yhteisö, kesäkuun 7 p:nä ja Sielullisista konflikteista Lewinin mukaan, kesäkuun 14 p:nä; ylioppilas P. Perkiö: Käsitteiden graafisesta esityksestä, toukokuun 31 p:nä; ylioppilas O.-M. Ronimus: Luonnetutkimuksen nykyinen vaihe, syyskuun 6 p:nä; opettaja S. Rätty: Todennäköisyydestä, syyskuun 13 p:nä; rouva C. Saarnio: Die Bedeutung der Mathematik in der Kunst und besonders in der Musik, maaliskuun 1 p:nä; dosentti U. Saarnio: Matematiikka ja maailmankatsomus, tammikuun 4 p:nä, Logiikan geometriasta, tammikuun 18 p:nä, Ajatus ja teoria, helmikuun 1 p:nä, Marcel Boll ja käsitenumerointi, helmikuun 15 p:nä, Logiikan geometriaa, maaliskuun 15 p:nä, Todellisuuden käsite, maaliskuun 29 p:nä, Looginen konstituutioteoria, huhtikuun 12 p:nä, Relatioiden konstituutio, huhtikuun 19 p:nä, Velvollisuudesta, toukokuun 12 p:nä, Symbolirelaatio, heinäkuun 12 p:nä, Tietoteoria ja sen ongelmat, elokuun 2 p:nä, Kieli ja logiikka, syyskuun 20 p:nä, Olio ja ominaisuus, lokakuun 18 p:nä, Syllogismi, marraskuun 15 p:nä, Lukukäsitteestä, joulukuun 27 p:nä; filosofian maisteri S. Sahrberg-Snell: Den intellektuella utvecklingen under skolåldern, elokuun 30 p:nä; ylioppilas S. Sivenius: Platonin Parmenides, tammikuun 11 p:nä, Platonin seitsemäs kirje, tammikuun 25 p:nä, Yleiskatsaus Platonin filosofiaan, helmikuun 8 p:nä, Aristoteleen Nikomakholainen etiikka, helmikuun 22 p:nä ja maaliskuun 8 ja 22 p:nä, Aristoteleen Topiikka, huhtikuun 4 ja 26 p:nä, Plotinoksen kau-

neuskäsitteestä, toukokuun 17 p:nä, Henki, idea ja oleminen Plotinoksen mukaan, toukokuun 24 p:nä, (Plotinos:) Tahdonvapaudesta, kesäkuun 21 p:nä, (Plotinos:) Onnellisuudesta, heinäkuun 5 p:nä, Boethiuksen Filosofian lohdutuksesta, elokuun 9 ja 16 ja syyskuun 27 p:nä, Tuomas Akvinolainen, lokakuun 11 p:nä, Ylinumeroituva hyvinjärjestys, lokakuun 25 p:nä, Spinoza, marraskuun 1 p:nä, Leibniz, joulukuun 20 p:nä; filosofian tohtori K. Sorainen: Kierkegaardin oppi elämäntasoista, kesäkuun 28 p:nä; ja ylioppilas H. Valve: Psykologia biologisena tieteenä, heinäkuun 27 p:nä. Esitelmää seuranneessa keskustelussa selvitetiin yksityiskohtaisesti ja mahdollisimman monipuolisesti käsiteltyjä kysymyksiä.

Helluntain pyhinä järjesti kerho toukokuun 13 p:nä retken Lauttasaaren kirjastoon, jossa samalla oli uuden psykologisen opintokerhon ensimmäinen kokous, ja illalla juhlan kerhohuoneessa, jossa filosofian kandidaatti R. Kauppi piti esitelmän Leibnizin monadiopista. Toukokuun 14 p:nä tehtiin retki Kuopion kirjastoon. Näissä tilaisuuksissa vieraili filosofisen opintokerhon jäseniä Tampereelta. Kesäkuun 30 - heinäkuun 1 p:nä tehtiin vuorostaan retki Tampereelle mainitun kerhon vieraaksi. Täällä dosentti U. Saarnio piti esitelmät Sivistysteoriasta ja Logiikan geometriasta sekä filosofian kandidaatti R. Kauppi esitelmät Muutoksen probleema varhaiskreikkalaisessa ajattelussa ja Muutoksen käsite.

Joulukuun 16 p:nä oli kerholla joulujuhla, jossa filosofian maisteri S.-L. Meri piti puheen, kerhon kuoro lauloi rouva C. Saarnion johdolla, filosofian maisteri E. Elonheimo esitti lausuntaa ja ylioppilas H. Valve luki Descartes' in Metafyysillisiä mietelmiä.

Vuoden aikana ilmestyi kerholehti Symposionin numero 6.

Psykologian kerhon puheenjohtajina toimivat dosentti U. Saarnio ja filosofian maisteri S.-L. Meri. Kerho kokoontui vuoden kuluessa 4 kertaa ja kokouksiin osallistui keskimäärin 25 henkilöä. Filosofian maisteri S.-L. Meri piti kerhossa seuraavat esitelmät: Psykologian peruskäsitteistä, toukokuun 13 p:nä, Yksilö ja yhteisö, kesäkuun 13 p:nä, Persoonallisuuden käsitteistä, marraskuun 14 p:nä ja Persoonallisuuden kehityksestä, joulukuun 12 p:nä. Esitelmien johdosta syntyi vilkasta keskustelua, jolloin käsiteltiin mm. yksilöiden kannalta tärkeitä mentaalihygienisiä kysymyksiä.

Kallion sivukirjastossa toimi kevät- ja syyskaudella vuorotellen kirjallisuus- ja psykologinen kerho. Edellistä johti sivukirjastonjohtaja filosofian maisteri E. Wirla ja jälkimmäistä opiskelunneuvoja filosofian maisteri A. Olamaa. Kirjallisuuskirjastossa oli 211 jäsentä ja psykologisessa kerhossa 238 jäsentä. Kerhot kokoontuivat joka toinen keskiviikko kevät- ja syyskauden aikana, kokouksissa oli keskimäärin 25 jäsentä.

Kirjallisuuskirjastossa pidettiin seuraavat esitelmät: filosofian maisteri Rm. Engman-Enari: Henrik Ibsen ja hänen Peer Gynt'insä, huhtikuun 11 p:nä, ja Pär Lagerkvist, joulukuun 5 p:nä; Suomen taideakatemian opettaja, taiteilija E. Koponen: Paul Cézanne, helmikuun 14 p:nä; filosofian maisteri A. Laurila: Aleksis Kivestä eettillisenä persoonallisuutena, lokakuun 10 p:nä; ylioppilas K. Salonen: Ihminen Neuvostoliiton kirjailijain kuvaamana, maaliskuun 14 p:nä ja Nils Petersen, syyskuun 12 p:nä; filosofian maisteri E. Wirla: William Faulkner, tammikuun 17 p:nä, ja Cora Sandel, marraskuun 7 p:nä.

Psykologisessa kerhossa pidettiin seuraavat esitelmät: lääketieteen lisensiaatti R. Huttunen: Mentaalihygieniasta, marraskuun 28 p:nä; filosofian maisteri A. Olamaa: Primitiivisestä ajattelusta, helmikuun 28 ja maaliskuun 28 p:nä ja Lapsi kehityspsykologian valossa, huhtikuun 25 p:nä; dosentti U. Saarnio: Bertrand Russell, tammikuun 31 p:nä ja Eettisistä peruskäsitteistä, joulukuun 19 p:nä; valtiotieteiden kandidaatti E. Sinisaari: Nerouden sosiaalista taustaa, syyskuun 26 p:nä; ja herra S. Virtanen: Maurice Maeterlinck, toukokuun 23 p:nä. Esitelmää seuranneissa keskusteluissa käsiteltiin yksityiskohtaisesti esilläolleita kysymyksiä, keskustelut muodostuivatkin varsin tyhjentäväiksi ja antoisiksi ja kerholaiset käyttivät runsaasti puheenvuoroja.

Kirjallisuuskirjasto järjesti kerhoiltanaan lokakuun 10 p:nä, Aleksis Kiven päivänä Kivi-juhlan, jonne oli saapunut kerholaisia runsaslukuisesti. Ohjelmassa oli filosofian maisteri A. Laurilan esitelmä Aleksis Kivestä eettillisenä persoonallisuutena ja amanuenssi M. Railo lausui A. Kiven runoja. Esityksiä seuranneen keskustelun päätyttyä oli läsnäolijoilla tilaisuus tutustua Aleksis Kivi aiheeseen kirjanäyttelyyn, jossa oli esillä Kiven teokset eri laitoksina sekä Kivi-elämäkerrat ja tutkielmat.

Kerhotoiminnan kevätkauden päättäjaisiä vietettiin psykologisen opintokerhon toukokuun 23 p:n kokouksen yhteydessä, jolloin kerhoesitelmän ja keskustelun jälkeen nautittiin kahvit.

Tulot. Kirjaston tulot nousivat 2 165 845 mk:aan. Pääkirjaston ja eri sivukirjastojen keskeinen tulojen jakaantuminen selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Lainauspaikka	Sakkoja, mk	Erääntyneitä vakuuksia, mk	Sekalaisia tuloja, mk	Yhteensä, mk
Pääkirjasto	865 215:-	39 910:-	129 510:-	1 034 635:-
Sivukirjasto:				
Kallion	353 445:-	16 860:-	60 185:-	430 490:-
Töölön	205 935:-	5 100:-	23 185:-	234 220:-
Vallilan	73 715:-	-	11 140:-	84 855:-
Käpylän	71 945:-	-	8 485:-	80 430:-
Pasilan	12 540:-	-	2 370:-	14 910:-
Eteläisen	57 310:-	400:-	8 180:-	65 890:-
Haagan	15 195:-	200:-	2 110:-	17 505:-
Herttoniemen	1 360:-	-	-	1 360:-
Kulosaaren	13 860:-	-	700:-	14 560:-
Lauttasaaren	43 880:-	-	5 695:-	49 575:-
Munkkiniemen	37 415:-	-	3 730:-	41 145:-
Malmin	31 360:-	-	4 570:-	35 930:-
Pakilan	13 685:-	-	1 465:-	15 150:-
Puistolan	11 125:-	-	180:-	11 305:-
Tapanilan	7 395:-	-	30:-	7 425:-
Pitäjänmäen	7 165:-	-	-	7 165:-
Vartiokylän	1 775:-	-	-	1 775:-
Oulunkylän	15 630:-	-	1 890:-	17 520:-
Yhteensä	1 839 950:-	62 470:-	263 425:-	2 165 845:-

Eri kuukausien kesken tulot jakaantuivat seuraavasti:

Tammikuu	179 725:-	Kesäkuu	153 520:-	Marraskuu	177 510:-
Helmiakuu	153 480:-	Heinäkuu	155 970:-	Joulukuu	183 170:-
Maaliskuu	189 575:-	Elokuu	162 595:-	Yhteensä	2 103 375:-
Huhtikuu	187 950:-	Syyskuu	163 070:-	Eräänt.vak.	62 470:-
Toukokuu	209 915:-	Lokakuu	186 895:-		

2 165 845:-

Menot. V:n 1951 talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 95 379 227 mk, johon vuoden aikana merkittiin tilisiirtoina lisää 1 757 670 mk, joten käytettävissä oli 97 136 897 mk. Menot tilien mukaan nousivat 106 487 328 mk:aan jakaantuen seuraaviin menoeriin:

Menoerä	Määräraha ja tilisiirrot, mk	Menot tilien mukaan, mk	Määrärahan säästö (+) tai ylitys (-), mk
Palkkiot	117 975:-	117 975:-	-
Sääntöpalkkaiset virat	50 848 455:-	59 177 285:-	- 8 328 830:-
Tilapäistä työvoimaa	6 138 620:-	6 138 620:-	-
Vuosilomasijaiset	1 782 525:-	11 760 676:-	+ 21 849:-
Vuokra 1)	3 027 622:-	13 027 622:-	-
Lämpö	1 219 000:-	1 527 790:-	- 308 790:-
Valaistus	550 000:-	623 679:-	- 73 679:-
Siivoaminen	700 000:-	796 024:-	- 96 024:-
Vedenkulutus	15 200:-	15 160:-	+ 40:-
Puhtaanapito	92 500:-	171 150:-	- 78 650:-
Kaluston hankinta	3 760 000:-	4 111 828:-	- 351 828:-
Kaluston kunnossapito	350 000:-	385 404:-	- 35 404:-
Painatus	570 000:-	570 000:-	-
Kirjallisuus ja sidonta 2)	27 215 000:-	27 215 000:-	-
Tarverahat	750 000:-	849 115:-	- 99 115:-
Yhteensä	97 136 897:-	106 487 328:-	- 9 350 431:-

1) Tähän eivät sisälly kirjastorakennusten ylläpitokustannukset.

2) Kirjallisuuden hankkimiseen käytettiin 18 439 094 mk ja sidontaan 8 775 348 mk.

Samoin vietettiin syyskauden päättyessä psykologisen opintokerhon yhteydessä joulukuun 19 p:nä opintokerhojen yhteinen pikkujoulujuhla, jossa esitelmän ja keskustelun jälkeen pääkirjaston filosofisen opintokerhon kuoro esitti tohtorin rouva C. Saarnion johdolla joukon erikielisiä joululauluja.

Käpylän sivukirjasto. Filosofinen kerho järjesti kertomusvuoden kuluessa 15 keskustelutilaisuutta. Kerhoon ilmoittautui kaikkiaan 36 henkilöä ja keskimäärin osallistui kokouksiin 12 henkilöä. Kerhon puheenjohtajana toimi ylioppilas S. Sivenius. Keskustelutilaisuuksissa pidettiin seuraavat esitelmät: kirjailija L. Heikkilä: André Gide, toukokuun 7 p:nä ja Eliotin Cocktailkutsut, toukokuun 21 p:nä; dosentti U. Saarnio: Loogiset perusoliot, helmikuun 12 ja 26 p:nä sekä maaliskuun 12 p:nä, Äärettömän käsite, marraskuun 12 p:nä, Järjestyksen käsite, marraskuun 26 p:nä, Transfiniittisista luvuista, joulukuun 3 p:nä, sekä Yleissivistyksestä, joulukuun 17 p:nä; ylioppilas S. Sivenius: Platonin "Valtio", huhtikuun 9 p:nä, sekä Joukko-opista, elokuun 27 p:nä, syyskuun 10 ja 24 p:nä sekä lokakuun 8 ja 22 p:nä.

Malmin sivukirjaston kirjallisuuskkerhon johtajana toimi kirjastonhoitaja A. Talvela. Kerho kokoontui 24 kertaa. Kerhoon ilmoittautui kaikkiaan 25 jäsentä ja keskimäärin osallistui kokouksiin 7 henkilöä. Opintokerhossa luettiin kevätkaudella loppuun Lauri Merikallion kirja Oma yhteiskuntamme. Syyskaudella oli oppikirjana saman tekijän kirja Runon veräjälle, jonka lukemisessa päästiin noin puoliväliin. Kerhon kokouksissa pidettiin lisäksi seuraavat esitelmät: opiskelija L. Apo: Kuunnelmataide, tammikuun 31 p:nä; filosofian maisteri A. Laurila: Mika Valtarin "Sinuhen" tyyli, marraskuun 27 p:nä; filosofian maisteri M. Mela: Naisen asema yhteiskunnassa, helmikuun 27 p:nä, Hyödyttääkö kaunokirjallisuuden lukeminen, syyskuun 28 p:nä; filosofian maisteri A. Uusitalo: Nykyajan ihmisen pintapuolisuus, huhtikuun 24 p:nä, Luonnon-suojelu, toukokuun 29 p:nä ja Kaunokirjallisuus ja moraali, lokakuun 23 p:nä.

Kalliolan vapaaopiston lausuntakerho kokoontui opiston työkauden aikana kerran viikossa kirjastossa. Kerhon ohjaajana toimi lausunnonopettaja M. Kiviranta.

Kaupungin avustamat yhdistykset. Kaupunginhallitukselta avustusta saaneiden Kirjoja sokeille, Brage ja Merimies-Unioni nimisten yhdistysten sekä Suomen työväen arkiston ja Kasvatusopillisen kirjaston ja lukusalin apurahojen käyttö oli kirjastolautakunnan valvonnan alainen.